

Ciekawo - pierwszy stopień do...

**Raport z monitoringu
dostępu do informacji publicznej
w gminach województwa łódzkiego**

Opracowanie raportu:
Grzegorz Wójkowski

Raport z monitoringu przeprowadzonego
w okresie wrzesień – listopad 2008
przez Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy
BONA FIDES

**FUNDACJA
BATOREGO**

IM. STEFANA

Projekt finansowany ze środków Fundacji im. Stefana Batorego

Ten utwór objęty jest licencją Creative Commons Uznanie autorstwa 2.5 Polska.
Aby zobaczyć kopię niniejszej licencji przejdź na stronę
<http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/pl/> lub napisz do Creative Commons,
171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

Projekt okładki i przygotowanie do druku: Ewa Waszut

Oddano do druku: luty 2009

ISBN 978-83-926915-4-9

*Za zaangażowanie w realizację monitoringu, którego zwienczeniem jest niniejszy
raport, pragne podziękować wszystkim członkom, pracownikom
i wolontariuszom Stowarzyszenia Wzajemnej Pomocy BONA FIDES,
a zwłaszcza Krzysztofowi Snioszkowi, Tomaszowi Kulik, Markowi Waszut
oraz Agnieszce Wyrembak.*

Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy BONA FIDES jest niezależne, niedochodowe i niezwiązane politycznie z organizacjami pozarządowymi. Celem naszej działalności jest rozwój społeczeństwa obywatelskiego i podnoszenie jakości życia publicznego w Polsce.

Szczegółowymi celami działalności Stowarzyszenia są: edukacja w zakresie praw człowieka, a w szczególności praw obywatelskich, ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, zwiększenie dostępu do informacji publicznej, przejrzystość życia publicznego, kontrola wydatków publicznych, przeciwdziałanie korupcji w instytucjach publicznych, rozwój społeczności lokalnych.

Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy
BONA FIDES

ul. Warszawska 19 (I piętro)
40-009 Katowice

tel./fax: (0-32) 203 12 18
e-mail: biuro@bonafides.pl

www.bonafides.pl

Spis treści

1. Wstęp.....	6
2. Metodologia.....	8
3. Analiza prawna.....	9
4. Ogólne wyniki badania.....	11
5. Udzielanie informacji publicznej na wniosek pisemny.....	15
5.1 Metodologia.....	15
5.2 Wyniki badania.....	16
6. Udzielanie informacji publicznej za pomocą poczty elektronicznej.....	19
6.1 Metodologia.....	19
6.2 Wyniki badania.....	20
7. Udzielanie informacji publicznej przez telefon.....	23
7.1 Metodologia.....	23
7.2 Wyniki badania.....	24
8. Akty prawa lokalnego regulujące dostęp do informacji publicznej.....	28
8.1 Metodologia	28
8.2 Wyniki badania	29
9. Podsumowanie.....	36
10. Propozycje rozwiązań	43
11. Załączniki.....	43
Załącznik 1 Podstawa prawna.....	44
Załącznik 2 Spis wykresów.....	50
Załącznik 3 Indeks przejrzystości gmin woj. łódzkiego.....	51
Załącznik 4 Przykład wniosku o informację publiczną wysłanego do monitorowanych urzędów....	55
Załącznik 5 Urzędy, które nie odpowiedziały na wniosek pisemny.....	56
Załącznik 6 Gminy, które najdłużej zwlekały z odpowiedzią na wniosek pisemny	56
Załącznik 7 Gminy, które nie udzieliły informacji publicznej przez telefon	56
Załącznik 8 Gminy, które przewidziały w prawie lokalnym pobieranie opłat za udostępnienie informacji publicznej.....	57

1. Wst p

Raport ten jest wynikiem monitoringu przeprowadzonego we wszystkich 167 gminach województwa łódzkiego przez Stowarzyszenie BONA FIDES w okresie wrzesień - listopad 2008 r. Badanie prowadzone było w ramach projektu „Dostęp do informacji publicznej w gminach woj. łódzkiego” finansowanego ze środków Fundacji im. Stefana Batorego. Punktem wyjścia do monitoringu było założenie, że sposób funkcjonowania urzędów gmin oraz decyzje podejmowane przez władze samorządowe powinny być jawne i przejrzyste, a korzystanie z prawa dostępu do informacji publicznej jest niezbędne obywatelom w zdobywaniu wiedzy o mechanizmach funkcjonowania samorządów i dla zaangażowania się w działalność publiczną.

Podczas projektu sprawdzano, jak urzędy gmin wywiązują się z obowiązku udostępniania informacji publicznych, które są w ich posiadaniu, oraz jaka jest jakość prawa lokalnego regulującego te zagadnienia. Na tej podstawie stworzony został ranking przejrzystości gmin, dzięki któremu każdy mieszkaniec będzie mógł dowiedzieć się, jak prezentuje się jego urząd gminy na tle pozostałych urzędów województwa. W raporcie opisane zostało także, jak w praktyce wygląda udzielanie informacji publicznych w badanych jednostkach, dzięki czemu urzędom zainteresowanym poprawie swojego funkcjonowania łatwiej będzie wprowadzać pozytywne zmiany i unikać naruszania prawa.

Podkreślić należy, że monitoring prowadzony był w okresie wrzesień – listopad 2008 r. i wszystkie prezentowane w raporcie dane dotyczą tego okresu. Jeśli więc np. jakaś gmina w późniejszym terminie znowelizowała prawo lokalne regulujące udostępnianie informacji publicznych, to nie zostało to wzięte pod uwagę i nie ma wpływu na prezentowane w raporcie wyniki.

Badanie realizowane było za pomocą specjalnego narzędzia, które składało się z 22 pytań pogrupowanych w 4 obszary tematyczne. W pierwszym obszarze znalazły się pytania związane z udostępnianiem informacji publicznych na piśmie wniosek, a w kolejnych: z udostępnianiem informacji na wniosek elektroniczny, telefonicznie oraz z aktami prawa lokalnego regulującymi dostęp do informacji publicznej.

Więcej informacji na temat narzędzia i sposobu prowadzenia monitoringu przeczytamy na w rozdziale drugim oraz w czterech podrozdziałach dotyczących metodologii.

W rozdziale trzecim przedstawiona jest analiza prawa dotyczącego dostępu do informacji publicznej. Omówiono w nim przede wszystkim ustawę o dostępie do informacji publicznej z dnia 6 września 2001 r. Wspomniano jednak także o art. 61 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 10 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r.

Rozdział czwarty zawiera ogólne wyniki badania. Można tu przede wszystkim zapoznać się z listą gmin, które w całym monitoringu okazały się najbardziej przejrzyste i otrzymały najwięcej punktów oraz z wykresem przedstawiającym urzędy najmniej przyjazne, z najniższymi liczbami uzyskanych pozytywnych ocen.

W rozdziałach od piątego do siódmego opisano, jak badane jednostki udzielały informacji publicznej kolejno na pisemny wniosek, za pomocą poczty elektronicznej oraz przez telefon. Można się w nim m.in. zapoznać z najczęstszymi problemami i naruszeniami prawa, które występują przy uzyskiwaniu informacji publicznych.

Ósmy rozdział zawiera analizę statutów monitorowanych gmin oraz zarządów wójtów, burmistrzów i prezydentów regulujących dostęp do informacji publicznych, a także znajdujących się w Biuletynach Informacji Publicznej formularzy wniosków o udostępnienie informacji.

W podsumowaniu znalazło się krótkie streszczenie całego monitoringu, w którym przypomniane są najważniejsze informacje uzyskane podczas badania. Następnie zamieszczone zostały 2 propozycje rozwiązań, których wprowadzenie powinno mieć pozytywny wpływ na funkcjonowanie urzędów w badanym obszarze.

W załączniku nr 1 umieszczone zostały wybrane przepisy prawa, regulujące dostęp do informacji publicznej w naszym kraju – art. 61 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawa o dostępie do informacji publicznej.

Załącznik nr 2 zawiera spis wykresów znajdujących się w raporcie, a w kolejnych załącznikach znalazły się różnego rodzaju zestawienia przedstawiające wyniki uzyskane przez jednostki, w tym ranking przejrzystości gmin woj. łódzkiego (załącznik nr 3), w którym sklasyfikowane są wszystkie urzędy, od najlepszych i najbardziej przejrzystych do najsłabszych i najmniej jawnych.

2. Metodologia

Monitoring dostępu do informacji publicznej przeprowadzony został we wszystkich 167 gminach województwa łódzkiego w okresie wrzesień – listopad 2008 r. W czasie badania sprawdzane były akty prawa lokalnego regulujące udostępnianie informacji publicznej, a także trzy sposoby udostępniania przez jednostki informacji publicznych: na piśmie wniosek, telefonicznie oraz za pomocą poczty elektronicznej.

Podczas prowadzenia monitoringu stowarzyszenie postawiło sobie metodę tzw. tajemniczego klienta. Wolontariusze telefonowali do urzędów, wysyłali pisemne wnioski i e-maile prosili o informacje publiczne jako przeciwni Kowalscy (w dalszej części raportu wszyscy oni będą dla ułatwienia określanii jako *Jan i Ewa Ciekawscy*). Dzięki temu można było sprawdzić, jak w gminach woj. łódzkiego udzielana jest informacja publiczna i jak przestrzegana jest ustawa o dostępie do informacji publicznej.

Przy opracowywaniu wyników badania brano pod uwagę przede wszystkim to, czy urzędy udostępniały dane informacje. Poza tym sprawdzano jeszcze czas odpowiedzi na zadane pytania (przy wniosku pisemnym i elektronicznym), fakt zadawania bądź niezadawania pytań o interes prawny lub faktyczny (przy wniosku elektronicznym i przez telefon), a także ilość urzędników, z którymi byli rozmawiali wolontariusze podczas rozmów telefonicznych.

W przypadku aktów prawa lokalnego brano pod uwagę statuty oraz zarządzenia wójtów, burmistrzów i prezydentów regulujące dostęp do informacji publicznych, a także znajdujące się w Biuletynach Informacji Publicznej formularze wniosków o udostępnienie informacji.

Po zsumowaniu wyników, uzyskanych we wszystkich czterech wymienionych kategoriach, stworzony został indeks przejrzystości gmin woj. łódzkiego, dzięki któremu każdy mieszkaniec będzie mógł dowiedzieć się, jak prezentuje się jego urząd gminy na tle pozostałych urzędów województwa.

3. Analiza prawna

Prawo do informacji publicznej jest jednym z praw człowieka i wynika wprost z art. 61 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., który stanowi, że: „Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. (...) Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu.”

Prawo do informacji publicznej uregulowane jest także w przepisach Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. W art. 10 ust. 2 zapewnia ona obywatelom państw, które ratyfikowały konwencję, „wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe”.

Zgodnie z art. 61 ust. 4 Konstytucji tryb udostępniania informacji uregulowany został w ustawie o dostępie do informacji publicznej z dnia 6 września 2001 roku.

W świetle przepisów tej ustawy prawo do informacji publicznej przysługuje każdemu, a od osoby wykonującej to prawo nie wolno żądać wykazania interesu prawnego lub faktycznego (art. 2).

Jedną z zasad zapisanych w ustawie jest uprawnienie do niezwłocznego uzyskania informacji publicznej zawierającej aktualną wiedzę o sprawach publicznych (art. 3 ust. 2).

Do podmiotów obowiązanych do udostępniania informacji publicznej ustawa zalicza przede wszystkim władze publiczne – w tym organy jednostek samorządu terytorialnego – oraz podmioty wykonujące zadania publiczne lub dysponujące majątkiem publicznym (art. 4 ust. 1).

Prawo do informacji podlega wyłącznie ograniczeniom wynikającym z przepisów o ochronie informacji niejawnych oraz o ochronie innych tajemnic ustawowo chronionych, a także ze względu na prywatność osoby fizycznej lub tajemnic przedsiębiorcy (art. 5). Ograniczenia te nie mają jednak zastosowania do

informacji o osobach pełniących funkcje publiczne i mających związek z pełnieniem tych funkcji.

Zakres przedmiotowy informacji publicznych jest szeroki i obejmuje, między innymi, informacje o zasadach funkcjonowania podmiotów (władz) publicznych, sposobach stanowienia aktów publicznoprawnych, sposobach przyjmowania i załatwiania spraw, stanie przyjmowanych spraw, kolejności ich załatwiania lub rozstrzygnięcia, dokumentach urzędowych, majątku publicznym i pomocy publicznej (art. 6 ust. 1).

Udostępnianie informacji publicznych następuje poprzez publikowanie ich w Biuletynie Informacji Publicznej, udostępnianie na wniosek złożony przez zainteresowaną osobę, a także poprzez wstęp na posiedzenia organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów (art. 7 ust. 1).

Zasadę wynikającą z art. 7 ust. 2 ustawy jest bezpłatny dostęp do informacji publicznej. Tylko w wyjątkowych sytuacjach, jeżeli podmiot obowiązany do udostępnienia informacji poniesie dodatkowe koszty związane ze wskazaniem w wniosku sposobem udostępnienia lub przekształcenia informacji w formę wskazaną w wniosku, możliwe jest pobranie od wnioskodawcy opłaty w wysokości odpowiadającej tym kosztom.

Ustawa nakłada na podmioty publiczne obowiązek udostępnienia wielu informacji publicznych w Biuletynie Informacji Publicznej (art. 8). Informacje, których nie udostępniono w BIP są udostępniane na ustny lub pisemny wniosek osoby zainteresowanej, przy czym przepisy ustawy nie wymagają składania wniosku w jakiejś szczególnej formie (art. 10 ustawy).

Udostępnianie informacji publicznej na wniosek następuje bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu 14 dni od dnia złożenia wniosku. Jeżeli informacja nie może być przekazana w tym terminie, podmiot obowiązany (adresat wniosku) musi zawiadomić wnioskodawcę o powodach opóźnienia oraz o terminie, w jakim udostępni informację. Termin ten nie może być dłuższy niż 2 miesiące od złożenia wniosku (art. 13).

Odmowa udost pnienia informacji oraz umorzenie post powania w zakresie udost pnienia informacji nast puje w drodze decyzji podj tej przez organ władzy publicznej. Od tej decyzji przysługuje odwołanie, a nast pnie – je li zapadłe rozstrzygni cie narusza przepisy ustawy – skarga do s du administracyjnego (art. 16).

Je eli odmowa dost pu do informacji publicznej nast puje ze wzgl du na wył czenie jawno ci z uwagi na ochron danych osobowych, prawo do prywatno ci lub tajemnic inn ni pa stwowa, słu bowa, skarbowa lub statystyczna, wtedy wnioskodawcy przysługuje prawo wniesienia powództwa do s du powszechnego o udost pnienie takiej informacji (art. 22).

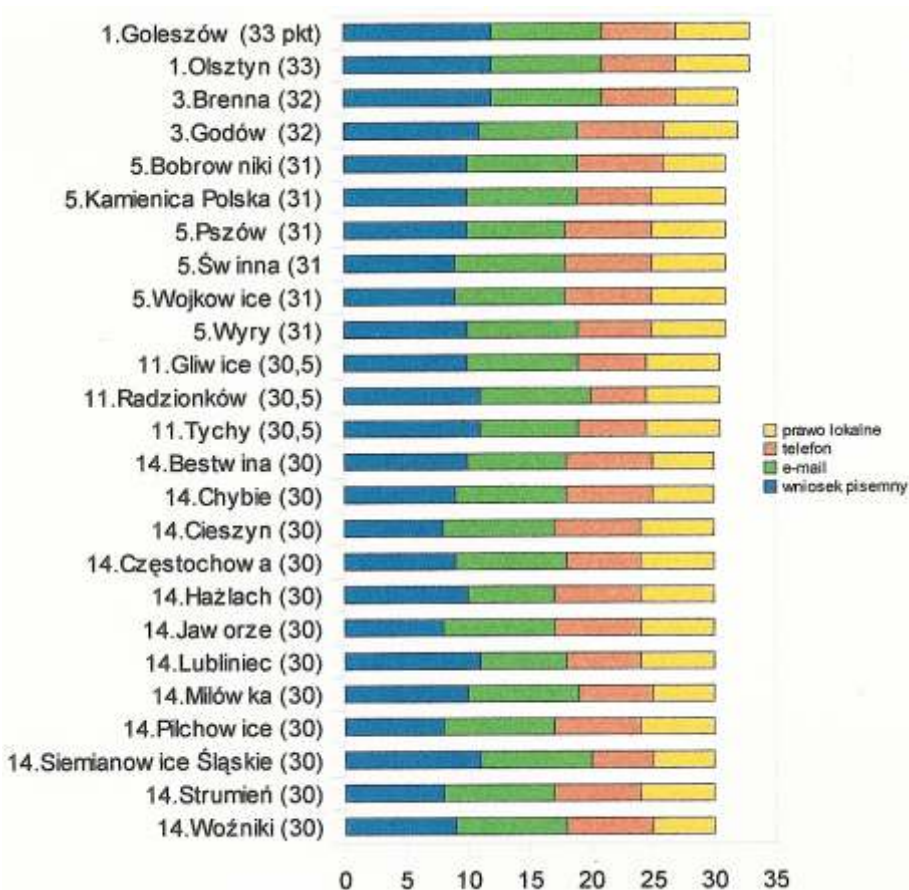
Ustawa przewiduje tak e sankcje karne dla osób, które pomimo ci cego na nich obowi zku nie udost pniaj informacji publicznych. Takie zachowanie jest zagro one grzywn lub kar ograniczenia albo pozbawienia wolno ci do roku (art. 23).

4. Ogólne wyniki badania

W całym badaniu mo na było zdobyć łącznie 35 pkt. rednia dla wszystkich 167 gmin wyniosła 22,24 pkt (63% wszystkich mo liwych do uzyskania punktów). Najlepszy wynik uzyskały miasta na prawach powiatu (rednia 24 pkt – 68%) ale, co jest sporym zaskoczeniem, niewiele gorzej wypadły gminy wiejskie (rednia 22,66 pkt – 64%). Najsłabiej w całym badaniu wypadły gminy miejskie i miejsko-wiejskie, które zdobyły rednio 20,84 pkt (59%).

Spo ród 167 badanych urz dów jedynie 24 (14%) udzieliło odpowiedzi na wszystkie pytania zadane za pomoc pisemnego wniosku i poczty elektronicznej (w ustawowym terminie 14 dni) oraz telefonicznie. Dla porównania 43 jednostki (26%) nie udzieliły adnej informacji na wniosek pisemny, 67 (40%) nie odpowiedziało na pytanie wysłane za pomoc poczty elektronicznej, a 23 (14%) nie udzieliły informacji przez telefon.

Jak widać na wykresie nr 1, pierwsze miejsce w całym rankingu zajęły **Goleszów** i **Olsztyn** (po 33 pkt), dalej znalazły się **Brenna** i **Godów** (po 32 pkt), a za nimi sześć gmin, które uzyskało 31 pkt – **Bobrowniki**, **Kamienica Polska**, **Pszów**, **Świnna**, **Wojkowice** i **Wry**. Zaskakujące jest to, że aż 8 pierwszych miejsc zajęły gminy wiejskie, a także brak w pierwszej dziesiątce miast na prawach powiatu. Dopiero jedenaste miejsce zajęły **Gliwice** i **Tychy** (po 30,5 pkt), a poza nimi z miast na prawach powiatu wśród najlepszych 25 urzędów znalazły się jeszcze tylko **Częstochowa** i **Siemianowice Śląskie** (14. miejsce).

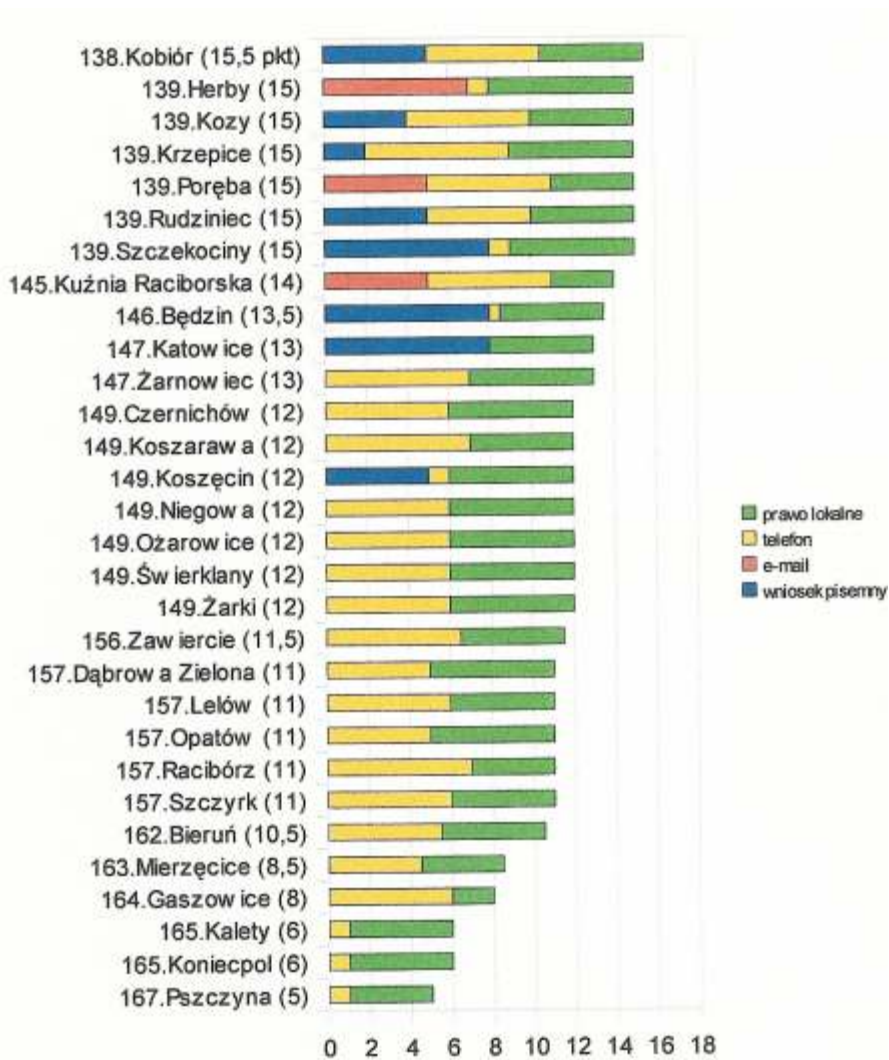
Wykres 1: Indeks przejrzystości gmin woj. śląskiego. Pierwsze 25 urzędów

W całym monitoringu można było uzyskać łącznie 35 pkt. Nie ma więc gminy, która uzyskałaby maksymalną ilość punktów, warto jednak podkreślić, że wszystkie 25 urzędów, które znajdują się na wykresie nr 1, udzieliło informacji publicznych w każdym z trzech badanych przypadków: na wniosek pisemny, za pomocą poczty elektronicznej oraz telefonicznie.

Jeśli chodzi o gminy, które zajęły poszczególne miejsca w sporządzonym rankingu (patrz: wykres nr 2), to znajdują się tu głównie gminy wiejskie, miejsko-wiejskie i miejskie, ale pomiędzy nimi znalazło się także jedno miasto na prawach powiatu - **Katowice**, które zajęło w całym zestawieniu 147 miejsce. Tak niska pozycja Katowic jest największą (negatywną) niespodzianką całego badania. Nie mogło się jednak stać inaczej, skoro katowicki urząd w ogóle nie odpowiedział na pytanie zadane drogą elektroniczną, nie chciał także udzielić odpowiedzi telefonicznie, a na wniosek pisemny odpowiedział czciowo, a do tego po przekroczeniu ustawowego terminu.

Ostatnie miejsce w całym zestawieniu przypadło **Pszczynie**, która nie odpowiedziała na ani jedno zadane pytanie i uzyskała ostatecznie 5 pkt. Poza urzędem w Pszczynie na żadne zadane pytanie przez telefon, na pisemny wniosek i elektronicznie nie odpowiedziały jeszcze 2 gminy: **Kalety** i **Koniecpol**, które uzyskały po 6 pkt. Wszystkie pozostałe jednostki, łącznie z **Gaszowicami** (164 miejsce) i **Mierzycami** (163 miejsce), udzieliły informacji na przynajmniej jedno z zadanych pytań.

Wykres przedstawiający wyniki, jakie uzyskała każda z monitorowanych gmin, znajduje się w załączniku nr 3 na stronie 51.

Wykres 2: Indeks przejrzystości gmin woj. śląskiego. Ostatnie 30 urzędów

5. Udzielanie informacji publicznej na wniosek pisemny

5.1 Metodologia

W celu sprawdzenia, jak urzędy udostępniają informacje publiczne na pisemny wniosek, do każdej z badanych jednostek Jan Ciekawski wysłał takie samo pismo z prośbą o informację, w którym znalazło się 8 pytań (patrz: załącznik nr 4, str. 55). Za każde pytanie, na które udzielona została odpowiedź, jednostka otrzymywała 1 pkt.

Podkreślić należy, że jeżeli urząd nie udzielał informacji w piśmie, a jedynie odsyłał do swojego Biuletynu Informacji Publicznej, to punkt za dane pytanie otrzymywał wtedy, gdy udzielał precyzyjnej informacji, gdzie w BIP znajduje się odpowiedź na zadane pytanie. Jeżeli jednostka ograniczała się do przysłania komunikatu, że danych informacji należy szukać w BIP albo np. dodawała, że informacje można znaleźć w uchwałach rady, nie podając jednak numeru uchwały i daty jej uchwalenia, bądź w sprawozdaniu z wykonania budżetu, nie podając pod jakim numerem można znaleźć informację, to w takim przypadku nie przyznawano punktów, gdy udzielona informacja była nieprecyzyjna.

W tej kategorii można było także uzyskać punkty za czas udostępnienia informacji. Wszystkie pisma zostały do urzędów wysłane w jednym z dwóch terminów: 25 września i 6 października. Badający założyli, że w ciągu trzech dni roboczych wszystkie urzędy otrzymały korespondencję, a więc pierwszy dzień na udostępnienie informacji liczony był od czwartego dnia (1 lub 10 października). Te urzędy, które wysłały odpowiedź w ciągu trzech dni roboczych otrzymały 4 pkt, za odpowiedzi wysłane pomiędzy 4 i 6 dniem roboczym przyznane były 3 pkt, 7 i 10 dniem roboczym – 2 pkt, a 11 i 15 dniem roboczym (a więc już po przekroczeniu ustawowego terminu udzielania informacji) – 1 pkt. Jednostki, które wysłały odpowiedź w późniejszym terminie nie otrzymały żadnego punktu.

Podkreśli należy, że w przypadku, gdy urząd gminy przysłał pismo na zapytanie o informację publiczną, w którym nie udzielono odpowiedzi na adne z o miu zadanych pyta , to pismo to traktowane było jako nieudzielenie informacji i w konsekwencji za czas udzielenia odpowiedzi na pytanie nie przyznawano adnego punktu.

W całej kategorii można było w sumie uzyskać 12 pkt: 8 za udzielanie informacji na zadane pytania i 4 za czas oczekiwania na odpowied .

5.2 Wyniki badania

Na 167 badanych gmin 73 (44%) udzieliło odpowiedzi na wszystkie zadane pytania, 51 urzędów (30%) odpowiedziało na cz zadanych pyta , 10 (6%) odpowiedziało na pismo, ale nie udzieliło adnej informacji, 33 (20%) w ogóle nie wysłało adnej odpowiedzi (lista urzędów, które nie odpowiedziały na wniosek, patrz: załącznik nr 5, str. 56). Tak, jak podano w metodologii, w całej kategorii można było uzyskać w sumie 12 pkt. średnia dla wszystkich 167 urzędów wyniosła 6,49 pkt. Najłatwiej można było uzyskać odpowied na pytanie w miastach na prawach powiatu (średnia 8,15 pkt). Ciekawym jest, że gminy wiejskie wypadły w tym zestawieniu lepiej (średnia 6,76) niż miejskie i miejsko-wiejskie (średnia 5,42).

Przyczyny nie udzielenia informacji publicznej

Najczęstszą przyczyną nie udzielenia odpowiedzi na zadane pytania było odsyłanie do Biuletynu Informacji Publicznej bez podawania wskazówki, gdzie dokładnie szukać informacji można znaleźć. Przykładami tego typu postępowania są m.in. urzędy w **wierklanach, Zawierciu** i w **Bieruniu**, gdzie na pismo z o mioma szczegółowymi pytaniami wystosowano następującą odpowied :

Odpowiadając na Pana pismo z dnia 22.09.2008 r. uprzejmie informuję, że wszystkie potrzebne dane można znaleźć w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem www.um.bierun.pl.

Z poważaniem
Urząd Miejski Bieru

W **Orzeszu** (przykład poniżej), **Knurówie** i **Mierzycicach** nie udzielono odpowiedzi, a w przysłanych pismach załączono zażalenie wniosku na formularzu udostępnianym przez urząd.

W odpowiedzi na Pana pismo z dnia 22 września 2008 r. w sprawie przesłania informacji określonych przez Pana w punktach od 1 do 7 uprzejmie informuję, iż zgodnie z art. 2 ust. 1 i art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej wniosek taki należało złożyć na załączonym druku, który przesyłam w załączeniu.

Jednocześnie nadmieniam, iż zgodnie z art. 14 ust. 2 cytowanej na wstępie ustawy jeżeli w terminie 14 dni od daty powiadomienia nie złożysz Pan wniosku o udostępnienie informacji w sposób lub w formie określonej w załączonym wniosku postępowanie o udostępnienie informacji zostanie umorzona.

Urząd Miasta Orzesze

Inne przykłady pism, w których nie udostępniono informacji publicznej:

Gilowice:

Odpowiadając na Pana wniosek z dnia 23 września 2008 r. w sprawie informacji dotyczących Gminy Gilowice, bardzo proszę o wskazanie podstawy prawnej danej informacji oraz poinformowanie tutaj urzędu, do jakich celów będą one przez Pana wykorzystywane.

Z poważaniem
Urząd Gminy Gilowice

Mstów:

Zgodnie z procedurami, we wniosku o udostępnienie informacji publicznej powinno znaleźć się wyjaśnienie do czego te informacje mają służyć. Prosimy o uzupełnienie wniosku o te dane abyśmy na było go rozpatrzyć.

*Z poważaniem
Urząd Gminy Mstów*

Pszczyna:

Odpowiadając na Pana pismo dotyczące uzyskania informacji związanych z działalnością tutejszej gminy wyjaśniam, że:

- 1. gospodarkę mieszkaniową gminy zajmuje się jednostka organizacyjna – Administracja Zasobów Komunalnych w Pszczynie (...), do której proponuję się zwrócić celem uzyskania szczegółowych informacji,*
- 2. odnośnie stanu zatrudnienia w tutejszym urzędzie, wydatków poniesionych na utrzymanie urzędu oraz wynagrodzenia burmistrza i jego zastępców proszę skontaktować się z naczelnikiem Wydziału Organizacyjno – Informacyjnego tutejszego urzędu (...).*

Urząd Miejski w Pszczynie

Łemień :

W odpowiedzi na pismo z dnia 23 września 2008 r. (...) proszę o wskazanie podstawy prawnej, w oparciu o którą domaga się Pan udzielenia informacji wymienionych w treści pisma, a także o wskazanie sposobu i celu wykorzystania uzyskanych informacji (...).

*Z poważaniem
Urząd Gminy w Łemieniu*

Czas oczekiwania na odpowiedź

W art. 13 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej napisane jest, że udostępnienie informacji publicznej na wniosek następuje bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Wolontariusze stowarzyszenia, wysyłając do gmin pisma z prośbą o informację, sprawdzali, jak w praktyce wygląda realizowanie tego prawa.

Spośród 124 urzędów, które przysłały odpowiedzi na pytania, 15 (12%) udzieliło informacji w terminie 3 dni roboczych od wysłania pytania. Kolejnych 25 urzędów (20%) odpowiedziało pomiędzy 4 a 6 dniem roboczym, 36 (29%) pomiędzy 7 a 10 dniem roboczym, 19 (15%) pomiędzy 11 a 15 dniem roboczym (a więc już po przekroczeniu ustawowego terminu udzielania informacji), a 29 (24%) wysłało odpowiedzi w jeszcze późniejszym terminie.

Najdłuższą z odpowiedzi zwlekał urząd w **Koszcinie** (odpowiedź została wysłana po 66 dniach), a kolejnymi gminami w tym zestawieniu są: **Rudnik** (63 dni), **Kruszyna** (59), **Mysłowice** (54), **Kobiór** i **Rajcza** (po 48). Pełna lista gmin, które nie wysłały odpowiedzi w terminie dłuższym niż 15 dni roboczych znajduje się w załączniku nr 6 na str. 56.

6. Udzielanie informacji publicznej za pomocą poczty elektronicznej

6.1 Metodologia

W celu sprawdzenia, jak urzędy udostępniają informacje publiczne za pomocą poczty elektronicznej, do każdej z badanych jednostek Ewa Ciekawska wysłała e-mail, w którym zadała jedno, wszędzie to samo pytanie: ile lubów cywilnych udzielił miejscowy Urząd Stanu Cywilnego w pierwszym półroczu 2008 roku. Te gminy, które udzieliły odpowiedzi, uzyskiwały 4 punkty. Pozostałe nie otrzymywały żadnego punktu.

W tej kategorii można było także uzyskać punkty za czas udostępnienia informacji. Urzędy, które wysłały odpowiedź w ciągu trzech dni roboczych, otrzymały 4 pkt, za odpowiedzi wysłane pomiędzy 4 i 6 dniem roboczym przyznane były 3 pkt, 7 i 10 dniem roboczym – 2 pkt, a 11 i 15 dniem roboczym (a więc już po przekroczeniu ustawowego terminu udzielania informacji) – 1 pkt. Jednostki, które wysłały odpowiedzi w późniejszym terminie, nie otrzymały żadnego punktu.

Poza tym w tej kategorii można było uzyskać jeszcze 1 pkt, który otrzymywały te jednostki, które nie wysłały żadnego pytania o interes prawny lub faktyczny. Urzędy, które zadały jakiegokolwiek dodatkowe pytanie, nie otrzymały żadnego punktu.

Podobnie, jak w przypadku uzyskiwania informacji na pisemny wniosek, punkty za czas udzielenia odpowiedzi i za niezadawanie dodatkowych pytań otrzymały tylko te jednostki, które udzieliły odpowiedzi na pytanie Ewy Ciekawskiej.

6.2 Wyniki badania

Na 167 badanych gmin 100 (60%) odpowiedziało na pytania wysłane za pomocą poczty elektronicznej, 63 (38%) nie udzieliło informacji, a w czterech przypadkach (**Kalety, Opatów, Sosnowice, Zabrze**) pomimo wysyłania e-maila na adres podany w BIP, do nadawcy przychodziła informacja, że podany adres poczty elektronicznej nie istnieje.

W całej kategorii można było uzyskać w sumie 9 pkt. Średnia dla wszystkich 167 urzędów wyniosła 5,08 pkt. Najłatwiej można było uzyskać odpowiedź na pytanie w miastach na prawach powiatu (średnio 6,73 pkt). Gminy miejskie i miejsko-wiejskie uzyskały średnio 4,88 pkt, a gminy wiejskie 4,86 pkt.

Czas oczekiwania na odpowiedź

W art. 13 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej napisane jest, że udostępnienie informacji publicznej na wniosek następuje bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Wolontariuszka stowarzyszenia wysyłała e-mail do urzędów gmin sprawdzając, jak w praktyce wygląda realizowanie tego prawa.

Spółród 100 urzędów, które przysłały odpowiedzi na pytania, 70 udzieliło informacji w terminie 3 dni roboczych od wysłania pytania. Kolejne 15 urzędów odpowiedziało pomiędzy 4 a 6 dniem roboczym, 13 jednostek pomiędzy 7 a 10 dniem roboczym, a 2 urzędy przekroczyły ustawowy termin udzielania informacji (**Porba** udzieliła informacji w 23 dniu od wysłania pytania, a **Kunia Raciborska** w 28 dniu).

Pytania o interes prawny lub faktyczny

Ustawa o dostępie do informacji publicznej w art. 2 ust. 2 mówi, że od osób uzyskujących informacje publiczne nie można żądać podania interesu prawnego ani faktycznego. Z wszystkich gmin, do których wysłano pytania w wersji elektronicznej, w sześciu przypadkach urzędy odesłały e-mail, w którym zadane były niezgodne z prawem pytania.

W podanym poniżej przypadku, który miał miejsce w korespondencji z Urzędem Miasta **Mysłowice**, a także w **Jaworznie** i **Wilkowicach**, po uzyskaniu odpowiedzi dana informacja została przesłana.

Szanowni Państwo

Mam prośbę o przesłanie mi informacji ile miejscowy Urząd Stanu Cywilnego udzielił lubów w pierwszym półroczu 2008 r. (od stycznia do czerwca).

Z wyrazami szacunku,

Ewa Ciekawska

Witam

W odpowiedzi na pani zapytanie prosimy o uzupełnienie wniosku o informacje w jakim celu uzyskane dane s Pani niezbd dne.

Z powa aniem

Urz d Miasta Mysłowice

Szanowna Pani

Od pewnego czasu bardzo mnie ta tematyka interesuje i zbieram na ten temat wiadomo ci w ka dym mo liwym ródlu.

Mam nadzieję , e przekazanie mi tych informacji nie b dzie dla pa stwa uci liwe.

Pozdrawiam, Ewa Ciekawska

Witam

W odpowiedzi na pani zapytanie Urz d Stanu Cywilnego informuje, e od stycznia do czerwca 2008 roku odbyło si 70 lubów cywilnych.

Urz d Miasta Mysłowice

W przypadku trzech jednostek (**Kosz cin, Pszczyna i Radlin**), udzielona odpowied najwyra niej nie została uznana za wystarczaj c i Ewa Ciekawska nie otrzymała informacji. Poni ej znajduje si przykład korespondencji z urz dem w **Pszczynie**.

Szanowni Pa stwo

Mam pro b o przesłanie mi informacji, ile miejscowy Urz d Stanu Cywilnego udzielił lubów w pierwszym półroczu 2008 r. (od stycznia do czerwca).

Z wyrazami szacunku,

Ewa Ciekawska

Urz d Stanu Cywilnego w Pszczynie prosi pani o podanie bli szych danych – swój adres oraz wyja nienie do czego taka informacja jest potrzebna.

Urz d Miejski w Pszczynie

Szanowna Pani

Od pewnego czasu bardzo mnie ta tematyka interesuje i zbieram na ten temat wiadomości wka dym mo liwym ródle.

Mam nadzieję , e przekazanie mi tych informacji nie b dzie dla Pa stwa uci liwe.

Co do pro by o adres, to nie chc go podawa , bo oczekuj odpowiedzi jedynie w formie elektronicznej.

Pozdrawiam, Ewa Ciekawska

Na ten e-mail urząd miejski ju nie odpowiedział i nie udzielił informacji.

7. Udzielanie informacji publicznej przez telefon

7.1 Metodologia

W celu sprawdzenia, jak urz dy udost pniaj informacje publiczne przez telefon, do ka dej z badanych jednostek zadzwonili Ewa b d Jan Ciekawscy. Ka de z nich zadało jedno, wsz dzie to samo pytanie, dotycz ce ilo ci skarg, jakie wpłyn ły do urz dów w 2007 r.

W tej kategorii mo na było uzyska maksymalnie 7 pkt. Najwi cej – 4 punkty – przyznawane były za udzielenie odpowiedzi na zadane pytanie. Poza tym 2 pkt. otrzymywały urz dy, których pracownicy podczas rozmowy telefonicznej nie zadali adnego pytania o interes prawny lub faktyczny (w przypadku zadania 1-2 pyta przyznawano 1 pkt, a nie przyznawano punktów, je li zadano wi cej ni 2 pytania). Dodatkowy 1 pkt przyznano gminom, w których telefonuj cy, w celu uzyskania potrzebnych informacji, rozmawiali z jedn b d dwoma osobami (urz dom, w których trzeba było rozmawia z 3-4 osobami zanim uzyskano informacj , przyznawano 0,5 punktu, a tym jednostkom, w których osoba poszukuj ca informacji musiała rozmawia z wi cej ni czterema osobami, nie przyznawano adnego punktu).

7.2 Wyniki badania

Wolontariusze stowarzyszenia zadzwonili z prośbą o informację publiczną do wszystkich 167 urzędów gmin województwa śląskiego. W 144 jednostkach (86%) uzyskali informacje, o które prosili, a w 23 (14%) nie chciano im nadać odpowiedzi przez telefon (lista gmin, które odmówiły udzielenia informacji, patrz: załącznik nr 7, str. 56).

Urzednicy odmawiający udzielenia odpowiedzi wskazywały różne powody podjęcia takiej decyzji. Cztery urzedników twierdziła, że w prawie lokalnym brakuje w ustawie o dostępie do informacji publicznej zapisany jest wymóg składania pytań o informacje publiczne na piśmie. Tak było m.in. w podanym poniżej przykładzie z **Jastrzębia Zdroju**, a także w **Będzinie**, **Dobrowie Górniczej**, **Herbach** i **Katowicach**.

Jan Ciekawski: Dzień dobry, chciałbym dowiedzieć się, ile w 2007 r. wpłynęło skarg do państwa urzędu?

Urzednik Miasta Jastrzębia Zdrój: Ja panu nie mogę udzielić takiej odpowiedzi.

JC: A dlaczego?

UM (podniesionym głosem): Bo to jest informacja publiczna i trzeba zachować odpowiednią procedurę.

JC: A dlaczego pan na mnie krzyczy?

UM (już spokojniej): Ja na pana nie krzyczę, tylko pana pouczam.

JC: Ale ja właśnie zachowałem procedurę i dlatego dzwonię.

UM: Proszę pana, pan nie zna ustawy i ja z panem nie będę rozmawiał.

JC: Ja właśnie nie znam ustawy i dlatego do pana dzwonię.

UM: Ja panu bez pisemnego wniosku na pewno żadnej informacji publicznej nie udzielę. Do widzenia.

W kilku innych jednostkach urzednicy odmawiający udzielenia informacji także kazali złożyć wniosek pisemny, ale tłumaczyli to poleceniem przełożonych. Poza podanym poniżej przykładem z **Siewierza**, do tego typu sytuacji doszło także m.in. w **Mstowie**, **Mysłowicach** i **Piekarach śląskich**.

Jan Ciekawski: Dzie dobry, chciałbym dowiedzie si , ile w 2007 r. wpływ to skarg do pa stwa urz du?

Urz d Miasta Siewierz: Jaka instytucja?

JC: Nie, osoba prywatna.

UM: Oj, to nie wiem czy to jest informacja do upublicznienia, prosz zaczeka .

(po ok. 30 sekundach)

UM: Pani sekretarz powiedziała, e to nie jest informacja na telefon.

JC: Ale przecie pa stwo maj rejestr i wystarczy minuta, eby to sprawdzi .

UM: Tak, ale pani sekretarz powiedziała, e to musi by pro ba wysłana na pi mie, a ja jej decyzji nie mog zmieni .

Inn strategi , która została zastosowana w kilku urz dach, było tzw. „nie bo nie”, czyli danie zło enia pisemnego wniosku bez podawania adnej przyczyny. Najbardziej wyrazisty przykład takiego post powania miał miejsce w gminie **N dza** (zapis rozmowy poni ej), a tak e m.in. w **Kaletach, Psarach, Pszczynie, Szczekocinach i Wilkowicach**.

Jan Ciekawski: Dzie dobry, chciałbym si dowiedzie , ile w 2007 r. wpływ to skarg do pa stwa urz du?

Urz d Gminy N dza: Prosz skierowa to pytanie na pi mie.

JC: A czy nie mo e mi pani poda tej informacji przez telefon?

UG: Nie.

JC: A dlaczego nie?

UG: Bo nie.

JC: Nie, bo nie?

UG: Prosz pana takie sprawy załatwia si w formie pisemnej a nie przez telefon.

Poza wy ej wymienionymi przykładami nieudzielania informacji przez telefon, w trzech urz dach obiecano oddzwoni z odpowiedzi i nie zrobiono tego. W kilku

innych jednostkach nie udzielono odpowiedzi na pytanie z powodu, którego nie mo na zaliczy do adnego z wcze niej wspomnianych obszarów. Przykładowo w **Zabrzu** urz dnik wydziału odpowiedzialnego za prowadzenie rejestru skarg powiedział, e z pytaniem nale y zwróci si do rzecznika prasowego urz du, bo tylko on jest odpowiedzialny za udzielanie jakichkolwiek informacji podmiotom zewn trznym, a w biurze rzecznika powiedziano, e oni takich informacji nie posiadaj i nale y zadzwoni do wydziału zajmuj cego si tymi sprawami. Innym przykładem jest Urz d Gminy w **Kosz cinie** (zapis rozmowy poni ej):

Jan Ciekawski: Dzie dobry, chciałbym dowiedzie si , ile w 2007 r. wpłyn ło skarg do pa stwa urz du?

Urz d Gminy Kosz cin: Ja panu nie mog udzieli takiej informacji.

JC: A dlaczego?

UG: Pan wie, e takie informacje udost pnia si na wniosek, na którym trzeba napisa imi i nazwisko i do czego ta informacja jest potrzebna.

JC: Ale nie mo e mi pani poda tego przez telefon?

UG: Nie, prosz pana, bo przez telefon to ka dy mógłby zadzwoni i uzyskiwa dowolne informacje publiczne.

JC: No i ja wła nie dzwoni i chc uzyska .

UG: No to prosz wypełni wniosek z naszej strony, bo ja panu tłumacz , e przez telefon panu nie podam.

Jak napisano w metodologii, w tej kategorii mo na było uzyska maksymalnie 7 pkt. rednia dla wszystkich 167 urz dów wyniosła 5,26 pkt. Najłatwiej mo na było uzyska odpowied na pytanie w gminach wiejskich (rednia 5,47 pkt) i w gminach miejskich i miejsko-wiejskich (rednia 5,34 pkt). Na najwi cej problemów z uzyskaniem informacji natrafiono w miastach na prawach powiatu (rednia ocena 3,94 pkt).

Pytania o interes prawny lub faktyczny

Ustawa o dostępie do informacji publicznej w art. 2 ust. 2 mówi, że od osób uzyskujących informacje publiczne nie można wymagać wykazania interesu prawnego ani faktycznego. Wolontariusze stowarzyszenia telefonując do urzędów gmin sprawdzali, jak w praktyce wygląda realizowanie tego prawa. Spośród wszystkich 167 jednostek, do których zadzwoniono, w 47 (28%) nie zadano żadnego pytania, w pozostałych gminach zadano od 1 do 2 pytań niezgodnych z prawem (66 urzędów - 40% wszystkich badanych) lub więcej (54 urzędy - 32% monitorowanych).

Najczęściej zadawane pytanie urzędników dotyczyło imienia i nazwiska osoby dzwoniącej. Inne, często powtarzane pytania, dotyczyły tego, gdzie mieszka osoba pytająca, skąd dzwoni, do czego potrzebuje informacji, które chce uzyskać i jak reprezentuje instytucję. Zdarzały się też takie pytania:

A kim pan jest? (Wilkowice)

Jaki ma pan interes prawny? (Skoczów)

A dlaczego ja mam panu udzielić takiej informacji? (Skoczów)

Samo nazwisko mi nie mówi, co więcej. (Kruszyna)

Najwięcej pytań do osoby dzwoniącej - 8 - zadano w **Zabrzu** (w rezultacie nie udzielono danej informacji). Po 7 pytań zadano w **Mierzvicach** i **Rudzie I skiej**, po 6 w **Skoczowie** i **Łemieniu**, a 5 w **Katowicach** (tu także nie udzielono informacji).

Liczba osób, z którymi rozmawiali wolontariusze

Podczas monitoringu oceniano także liczbę osób, z którymi wolontariusze byli rozmawiali, zanim uzyskali (lub nie) dane informacje. Z największą liczbą urzędników telefonujący wolontariusz rozmawiał w **Katowicach**, gdzie dopiero 7 osoba (naczelnik wydziału posiadający tę informację) odmówiła udzielenia odpowiedzi na pytanie. W **Dobrowie Górniczej**, **Opatowie**, **Poczesnej**, **Rudzie I skiej** i **Zabrzu** osoba telefonująca, zanim otrzymała lub nie otrzymała informacji, rozmawiała z 5 urzędnikami.

8. Akty prawa lokalnego reguluj ce dost p do informacji publicznej

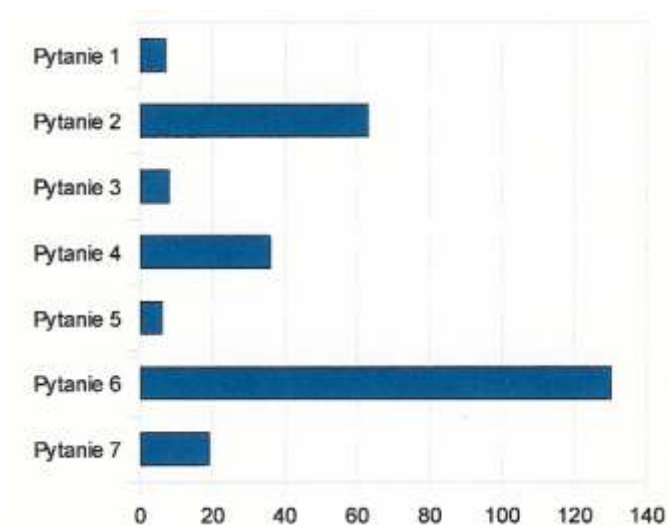
8.1 Metodologia

W przypadku aktów prawa lokalnego w ramach monitoringu przeł dano statuty gmin oraz zarz dzenia wójtów, burmistrzów i prezydentów reguluj ce dost p do informacji publicznych, a tak e udost pnione w Biuletynach Informacji Publicznych formularze wniosków o udost pnienie informacji. W narz dzeniu znalazło si 7 pyta dotycz cych tego obszaru. Je li urz d nie posiada w swoim prawie lokalnym sprzecznych z prawem zapisów (b d formularza), których dotyczyło pytanie, to otrzymywał 1 pkt. Je li odpowied na pytanie była twierdza, to jednostka otrzymywała 0 pkt. Tak wi c ka dy urz d mógł w tej kategorii otrzyma maksymalnie 7 pkt.

Pytania badawcze:

1. Czy obowi zuj ce w gminie przepisy przewiduj wymóg składania wniosku o informacj publiczn na specjalnym formularzu opracowanym i udost pnionym przez urz d?
2. Czy formularz wniosku udost pniony przez urz d gminy zawiera pozycje dotycz ce szczegółowych danych osobowych i innych informacji o wnioskodawcy?
3. Czy regulacje prawne przyj te przez organy gminy odsyłaj do przepisów KPA w przypadkach innych, ni przewidziane w art. 16 ustawy o dost pie do informacji publicznej?
4. Czy w gminnej procedurze przewidziano wymóg uzyskania zgody urz dnika na udost pnienie informacji publicznej?
5. Czy przepisy prawa miejscowego wskazuj na niewła ciwy tryb odwoławczy w przypadku odmowy udost pnienia informacji publicznej?
6. Czy w przepisach prawa miejscowego s zapisy ograniczaj ce formy dost pu do informacji publicznej?
7. Czy w przepisach prawa miejscowego przewidziane jest pobieranie opłat za udost pnienie informacji publicznej?

8.2. Wyniki badania

Pyt. 1. Obowiązujące w gminie przepisy przewidują wymóg składania wniosku o informację publiczną na specjalnym formularzu opracowanym i udostępnionym przez urząd.

Pyt. 2. Formularz wniosku udostępniony przez urząd zawiera pozycje dotyczące szczegółowych danych osobowych i innych informacji o wnioskodawcy.

Pyt. 3. Regulacje prawne przyjęte przez organy gminy odsyłają do przepisów KPA w przypadkach innych, niż przewidziane w art. 16 ustawy o dostępie do informacji publicznej.

Pyt. 4. W gminnej procedurze przewidziano wymóg uzyskania zgody urzędnika na udostępnienie informacji publicznej.

Pyt. 5. Przepisy prawa miejscowego wskazują na niewłaściwy tryb odwoławczy w przypadku odmowy udostępnienia informacji publicznej.

Pyt. 6. W przepisach prawa miejscowego są zapisy ograniczające formy dostępu do informacji publicznej.

Pyt. 7. W przepisach prawa miejscowego przewidziane jest pobieranie opłat za udostępnienie informacji publicznej.

Wykres 3: Akty prawa miejscowego. Częstoliwość występowania regulacji niezgodnych z przepisami ustawy o dostępie do informacji publicznej.

Jak wykazały badania, co przedstawiono na wykresie nr 3, najczęściej nieprawidłowo ci występuje w prawie lokalnym regulującym dostępowo do informacji publicznych, jest ograniczanie formy dostępu do informacji, co jest sprzeczne z art. 14 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej mówiącej, że „udostępnienie informacji publicznej na wniosek następuje w sposób i w formie zgodnych z wnioskiem.” Ze 167 urzędów poddanych badaniu zapisy ograniczające formy dostępu do informacji znaleziono w 130 (78%).

Poniżej znajduje się kilka przykładów tego typu zapisów:

Chorzów:

art. 115 Statutu:

Udostępnienie dokumentu polega na umożliwieniu osobie zainteresowanej bezpośredniego wglądu do wskazanego przez nią dokumentu w celu zapoznania się z jego treścią.

Jelenia:

załącznik nr 4 do Statutu art. 33a:

3. Osoby, którym udostępniono dokumentację mogą dokonywać odrębnych wpisów lub notatek z treści dokumentów.

4. Nie kseruje się dokumentacji na potrzeby osób, którym się ją udostępnia.

Kamienica Polska:

art. 12 ust. 4 Statutu:

Udostępnienie dokumentu obejmuje fizyczne jego okazanie i zapoznanie się z treścią w obecności pracownika gminy. Zainteresowany może robić na własny użytek notatki.

Pawonków:

Statut:

art. 35

1. Wójt ustala datę oraz miejsce udostępnienia dokumentu, o czym pisemnie lub telefonicznie powiadamia wnioskodawcę, nie później niż w ciągu 7 dni od dnia otrzymania wniosku.

2. Na uzasadnioną prośbę wnioskodawcy Wójt ustala inną datę udostępnienia, dogodną dla wnioskodawcy.

art. 38

Dokumenty (...) są udostępniane w obecności pracownika Urzędu Gminy w komórce organizacyjnej Urzędu Gminy lub innym miejscu wskazanym przez Wójta, stosownie do postanowień § 35 ust. 1.

art. 39

Obywatel może sporządzić notatki i wypisy z udostępnianych dokumentów.

art. 40

1. Udostępnianie dokumentów, o których mowa w § 32, nie obejmuje sporządzenia i wydawania kserokopii bądź odpisów udostępnionych dokumentów.

2. Wydanie dokumentów poza miejsce udostępnienia, o którym mowa w § 38, jest zabronione.

Kolejnym częstym spotykanym nieprawidłowością były formularze wniosków o udostępnienie informacji publicznej znajdujące się w Biuletynach Informacji Publicznej monitorowanych gmin, które zawierały pozycje dotyczące szczegółowych danych osobowych i innych informacji o wnioskodawcy. W 27 urzędach był to obowiązek podawania numeru telefonu wnioskodawcy, w kolejnych 37 należało poza tym podać PESEL lub Regon (w przypadku osoby prawnej), a w **Mszanie** dodatkowo jeszcze NIP. Taka praktyka jest niezgodna z art. 2 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej, który mówi, że od osób uzyskujących informacje publiczne nie można wykazać interesu prawnego ani faktycznego.

Innym problemem, spotkanym w dużej części gmin, jest zapisanie w lokalnej procedurze wymogu uzyskania zgody urzędnika na udostępnienie informacji publicznej. Tego typu zapisy znajdują się w 36 badanych jednostkach (21%). Poniżej przedstawione są przykłady z dwóch gmin:

Radlin:

art. 89 ust. 9 Statutu: Zgodnie na udostępnienie dokumentów wyrażają:

- 1. Sekretarz Miasta,*
- 2. Skarbnik Miasta – w zakresie dokumentów finansowo - księgowych,*
- 3. kierownicy miejskich jednostek organizacyjnych w zakresie dokumentów dotyczących działalności tych jednostek,*
- 4. inne osoby upoważnione przez Burmistrza lub osoby wymienione w pkt 1-3.*

Włodowice:

art. 16 ust. 3 Statutu:

Udostępnianie dokumentów publicznych odbywa się na pisemny lub ustny wniosek zainteresowanego, za zgodą wójta gminy, a w przypadku jego nieobecności za zgodą zastępcy wójta.

Jak przedstawiono na wykresie nr 3, inne nieprawidłowości, które były przedmiotem monitoringu, występują w badanych jednostkach znacznie rzadziej. Możliwość pobierania opłat za udostępnienie informacji publicznej przewidziana jest w przepisach prawa miejscowego 19 gmin (patrz: załącznik nr 8, str. 57). Warto zwrócić uwagę, że w tym gronie znajduje się aż 5 miast na prawach powiatu (**Chorzów, Jastrzębie Zdrój, Jaworzno, Katowice i Piekary Śląskie**).

Jeśli chodzi o wysokość opłat za udzielenie informacji publicznej, to przedstawiają się one różnie. Najwięcej urzędów reguluje pobierania opłat za kserowanie dokumentów (koszt jednej strony A-4 wynosi od 0,06 zł w **Czeladzi** i **Katowicach** do 0,30 zł w **Chorzowie, Czerwionce-Leszczynach, Jaworznie** i **Kłobucku**) oraz za przeniesienie informacji na dysk CD (opłata od 1 zł w **Jastrzębiu Zdroju** i 1,20 zł w **Katowicach**, a ponad 3 zł w **Czerwionce-Leszczynach**, 3,30 w **Jaworznie** i 5 zł w **Siewierzu**).

Poza wymienionymi wyżej regulacjami, w trzech gminach przewidziane jest także pobieranie opłat za przesyłkę pocztową (w **Czeladzi** i w **Piekarach 1 skich** – koszty opłaty pocztowej, a w **Czerwionce–Leszczynach** dodatkowo 2 zł), w dwóch urzędach za przeniesienie informacji na płytę DVD (**Czeladź** – 1,22 zł, **Jastrzębie Zdrój** – 3 zł), w **Pankach** za skanowanie dokumentu (0,30 zł za stron A-4), w **Czerwionce–Leszczynach** za przesłanie informacji za pomocą poczty elektronicznej (2 zł), a w **Chorzowie** 20,00 zł za jedną roboczogodzinę pracy nad przygotowaniem opracowania oraz kosztów korespondencji.

Wszystkie wymienione zapisy są niezgodne z art. 7 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej, który mówi, że dostęp do informacji publicznej jest bezpłatny.

Jeśli chodzi o wymóg składania wniosku o informację publiczną na specjalnym formularzu opracowanym i udostępnionym przez urząd, to tego typu zapisy znajdują się w 7 urzędach – w **Bardzynie, Bielsku Białym, Bobrownikach, Czeladzi, Imielinie, Pankach i Siemianowicach 1 skich**.

W 8 jednostkach natomiast regulacje prawne przyjęte przez organy gminy odsyłają do przepisów KPA w przypadkach innych, niż przewidziane w art. 16 ustawy o dostępie do informacji publicznej. Są to: **Bestwina, Czerwionka – Leszczyny, Gaszowice, Kuźnia Raciborska, Miedźna, Toszek, Tworóg i Wielowieś**.

Ostatnim sprawdzanym podczas monitoringu zagadnieniem było to, czy przepisy prawa miejscowego wskazują na niewłaściwy tryb odwoławczy w przypadku odmowy udostępnienia informacji publicznej. Tego typu regulacje znalazły się w 6 urzędach: w **Gaszowicach, Kobiórze i Piekarach 1 skich** (poniżej przedstawione zostały zapisy z tych gmin), a także w **Jasienicy, Miedźnej i Porcie**.

Gaszowice:

Art. 6 ust. 3 załącznika nr 3 do Statutu:

Od decyzji w sprawie udostępnienia dokumentu można w terminie 7 dni wnieść odwołanie do Wójty Gminy. Decyzja Wójty jest ostateczna.

Kobiór:

Art. 13 ust. 6 Statutu:

Od decyzji odmownej wnioskodawca może złożyć protest do Rady Gminy.

Protest jest rozpatrywany na najbliższej sesji.

Piekary I skie:

Art. 2 ust. 4 pkt 4 Statutu:

W razie odmowy udostępnienia dokumentów zainteresowany może się zwrócić do Prezydenta Miasta o ponowne rozpatrzenie wniosku.

Podczas prowadzenia monitoringu w kilku gminach natrafiono także na inne zapisy, które były sprzeczne z ustawą o dostępie do informacji publicznej. Chociaż nie były one oceniane, to wydaje się, że warto je w tym miejscu przedstawić.

W Dąbrowie Górniczej zapisano, że informacje publiczne udostępniane mają być dopiero po 7 dniach od daty ich zatwierdzenia. Jest to sprzeczne z art. 3 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej, który mówi, że „prawo do informacji publicznej obejmuje uprawnienie do niezwłocznego uzyskania informacji publicznej zawierającej aktualną wiedzę o sprawach publicznych.”

Art. 5 załącznika nr 4 do Statutu Miasta Dąbrowa Górnicza:

*Dokumenty wymienione w art. 2 (dopisek autora: m.in. uchwały rady miasta i zarządzenia prezydenta) są dostępne dla zainteresowanych **po upływie 7 dni** od daty ich zatwierdzenia przez właściwy organ.*

W Kłobucku ograniczono zakres przedmiotowy prawa do informacji i uznano, że informacjami publicznymi są jedynie protokoły i rozstrzygnięcia rady miejskiej i jej komisji oraz zarządzenia burmistrza. Narusza to art. 1 ust. 1 ustawy, w którym napisane jest, że „każda informacja publiczna stanowi informację publiczną w rozumieniu ustawy i podlega udostępnieniu (...)”

Art. 69 Statutu Gminy Kłobuck:

Mieszkańcy i inne podmioty mają prawo wglądu do następujących dokumentów:

- 1) protokołów i rozstrzygnięć Rady Miejskiej;*
- 2) protokołów i rozstrzygnięć komisji Rady Miejskiej;*
- 3) zarządze Burmistrza.*

Art. 35 ust. 3 Statutu Gminy **Pawonków** jest natomiast sprzeczny z art. 13 ust. 1 ustawy, który mówi, że „udostępnianie informacji publicznej na wniosek następuje bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku (...)”

Art. 35 ust. 3 Statutu Gminy Pawonków:

*Dokument winien być udostępniony bez zbędnej zwłoki nie później niż w ciągu **30 dni** od zgłoszenia wniosku.*

We **Wrzeczycy Wielkiej** i w **Koszarawie** prawo do uzyskania informacji publicznej przyznano tylko mieszkańcom tych gmin, co narusza art. 2 ust. 1 ustawy mówiącej, że prawo dostępu do informacji publicznej przysługuje każdemu.

Art. 99 Statutu Gminy Wrzeczycy Wielka:

Mieszkańcy Gminy mają prawo dostępu do dokumentów wynikających z wykonywania zadań publicznych zgodnie z określonymi poniżej zasadami (...).

Art. 20 ust. 3 Statutu Gminy Koszarawa:

*Każdy **mieszkaniec** Gminy może zapoznać się z treścią dokumentów wynikających z wykonywania przez Gminę zadań publicznych, chyba że obejmują one informacje prawnie chronione na podstawie odrębnych ustaw.*

9. Podsumowanie

Prawo do informacji publicznej jest jednym z praw człowieka i wynika wprost z art. 61 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., w którym napisane jest, że: „Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. (...) Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstąpienie na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu.”

Zgodnie z art. 61 ust. 4 Konstytucji tryb udostępniania informacji uregulowany został w ustawie o dostępie do informacji publicznej z dnia 6 września 2001 r. Podsumowując cały raport można stwierdzić, że mimo tego, że ustawa obowiązuje już od ponad 7 lat nadal wiele podmiotów obowiązanych do udostępniania informacji publicznych ma problemy z należytym wywiązywaniem się ze swoich obowiązków.

Problemy zaczynają się już na poziomie tworzenia prawa lokalnego regulującego dostęp do informacji publicznej. Wśród badanych urzędów obowiązują sprzeczne z ustawą statuty i/lub zarządzenia wójtów, burmistrzów, prezydentów. Należy dostrzec np. zapisy ograniczające formy dostępu do informacji publicznej. Wiele gmin w swojej procedurze przewidziało również wymóg uzyskania zgody urzędnika na udostępnienie informacji publicznej oraz konieczność płacenia za udostępnienie informacji (głównie za kserowanie dokumentów, ale także np. za wysyłanie informacji za pomocą poczty elektronicznej czy za czas poświęcony przez urzędników na udzielanie informacji).

Podczas przeglądu aktów prawa lokalnego regulujących udostępnianie informacji publicznych natrafiono na wiele innych zapisów niezgodnych z ustawą, m.in. na konieczność składania wniosku o informację publiczną na specjalnym formularzu opracowanym i udostępnionym przez urząd, wskazywanie niewłaściwego trybu odwoławczego w przypadku odmowy udostępnienia informacji czy nawet ograniczenie zakresu przedmiotowego prawa do informacji i uznanie, że informacjami publicznymi są jedynie protokoły i rozstrzygnięcia rady miejskiej i jej komisji oraz zarządzenia burmistrza.

Wszystkie tego typu statuty i zarządzenia sprzeczne są z orzeczeniami wojewódzkich sądów administracyjnych, odnoszącymi się do regulacji dostępu do informacji publicznej w aktach prawa lokalnego, a przede wszystkim z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 września 2002 r., w uzasadnieniu którego czytamy, m. in. „W przeciwnym razie takie „zasady” stanowiłyby bowiem zagrożenie dla realizacji obywatelskiego prawa do informacji w takich formach prawnych, jakie przewidziała dla Konstytucja oraz ustawa o dostępie do informacji publicznej.”

Poza kilkunastoma przypadkami, kiedy urzędnicy podczas rozmowy telefonicznej czy w przesłanym piśmie, odmówili udzielenia informacji powołując się na przepisy obowiązujące w gminie, nie można stwierdzić, na ile w przypadku problemów z uzyskaniem informacji w innych jednostkach wynikały one ze stosowania sprzecznego z ustawą prawa lokalnego. Faktem jest jednak, że tylko w nielicznych urzędach wolontariusze stowarzyszenia uzyskiwali dane informacyjne bez kłopotów, a w większości albo w ogóle nie uzyskiwali odpowiedzi na swoje pytania albo napotykali na wiele problemów, takich jak np. przedłużający się okres czekania na odpowiedź, niechęć do udzielania odpowiedzi bez zastosowania formy pisemnej czy udzielanie informacji niepełnych.

Podczas monitoringu sprawdzano trzy sposoby udostępniania przez gminy informacji publicznych: na pisemny wniosek, telefonicznie oraz za pomocą poczty elektronicznej. Porównując uzyskane wyniki okazuje się, że najskuteczniejszą i najszybszą formą uzyskiwania informacji, szczególnie w mniejszych gminach, jest rozmowa telefoniczna (w 144 urzędach na 167 badanych uzyskano odpowiedź na zadane pytanie). Największą niedogodnością tego rozwiązania jest konieczność odpowiadania na wiele niezgodnych z prawem pytań o interes prawny lub faktyczny (m.in. o imię i nazwisko osoby dzwoniącej, o to gdzie mieszka, skąd dzwoni, do czego potrzebuje informacje, które chce uzyskać czy jak reprezentuje instytucję).

Jeśli chodzi o uzyskiwanie informacji na piśmie i za pomocą poczty elektronicznej, to w obu przypadkach najłatwiej można było otrzymać dane informacje w miastach na prawach powiatu. Porównując te dwa sposoby uzyskiwania informacji warto zauważyć, że z jednej strony więcej urzędów w ogóle zareagowało na pytania zadane na piśmie, ale z drugiej strony, jak już gminy przysyłały informacje drogą elektroniczną, to z reguły robiły to znacznie szybciej niż pocztą tradycyjną.

Dla porównania warto nadmienić, że spośród 124 jednostek, które udzieliły przynajmniej częściowej odpowiedzi na piśmie wniosek, 15 (12%) udzieliło informacji w ciągu pierwszych 3 dni roboczych od wysłania pytania, a 48 (39%) po przekroczeniu ustawowego terminu udzielania informacji. Na pytanie wysłane drogą elektroniczną odpowiedziało 100 urzędów, w tym 70 (70%) w ciągu pierwszych trzech dni roboczych, a tylko 2 (2%) po przekroczeniu ustawowego terminu 14 dni.

Poniżej znajduje się krótkie streszczenie całego monitoringu, w którym przedstawione są najważniejsze informacje uzyskane podczas badania. Przypomnie należy, że monitoring przeprowadzony został w terminie od września do listopada 2008 r. i wszystkie opisywane informacje dotyczą tego okresu.

Ogólne wyniki badania

1. W całym badaniu można było zdobyć łącznie 35 pkt. średnia dla wszystkich 167 gmin wyniosła 22,24 pkt (63% wszystkich możliwych do uzyskania punktów) (patrz: str. 11).
2. Najlepszy wynik uzyskały miasta na prawach powiatu, które zdobyły średnio 24 pkt (68%). Niewiele gorzej wypadły gminy wiejskie (średnio 22,66 pkt – 64%). Najslabiej w całym badaniu wypadły gminy miejskie i miejsko-wiejskie, które uzyskały średnio 20,84 pkt (59%) (patrz: str. 11).
3. Jedynie 24 urzędy (14% badanych) udzieliły odpowiedzi na wszystkie pytania zadane za pomocą pisemnego wniosku i poczty elektronicznej (w ustawowym terminie 14 dni) oraz telefonicznie (patrz: str. 11).

4. Pierwsze miejsce w całym rankingu zajęły **Goleszów i Olsztyn** (po 33 pkt), dalej uplasowały się **Brenna i Godów** (po 32 pkt) (patrz: str. 12).
5. W pierwszej dziesiątce rankingu nie ma żadnego miasta na prawach powiatu, a 8 pierwszych miejsc zajmują gminy wiejskie (patrz: str. 12).
6. Najniżej sklasyfikowanym miastem na prawach powiatu okazały się **Katowice**, które w całym zestawieniu zajęły 147 miejsce (patrz: str. 13).
7. Ostatnie miejsce w całym zestawieniu przypadło **Pszczynie**, która nie odpowiedziała na ani jedno zadane pytanie i uzyskała ostatecznie 5 pkt (patrz: str. 13).
8. Poza urzędem w **Pszczynie** na żadne zadane pytanie przez telefon, na pisemny wniosek i elektronicznie nie odpowiedziały jeszcze 2 gminy: **Kalety i Koniecpol**, które uzyskały po 6 pkt (patrz: str. 13).

Udzielanie informacji publicznej na wniosek pisemny

1. Na 167 badanych gmin 73 (44%) udzieliły odpowiedzi na wszystkie zadane pytania, 51 urzędów (30%) odpowiedziało na część zadanych pytań, 10 (6%) odpowiedziało na pismo, ale nie udzieliło żadnej informacji, 33 (20%) w ogóle nie wysłało żadnej odpowiedzi (patrz: str. 16).
2. W całej kategorii można było uzyskać w sumie 12 pkt. Średnia dla wszystkich 167 urzędów wyniosła 6,49 pkt (patrz: str. 16).
3. Najłatwiej można było uzyskać odpowiedź na pytanie w miastach na prawach powiatu (średnia 8,15 pkt). Gminy wiejskie wypadły w tym zestawieniu lepiej (średnia 6,76) niż miejskie i miejsko-wiejskie (średnia 5,42) (patrz: str. 16).
4. Najczęstszą przyczyną nieudzielenia informacji było odsyłanie do BIP-ów bez podawania dokładnej wskazówki, gdzie dokładnie szukać informacji można znaleźć (patrz: str. 16).
5. W **Knurowie, Mierzycicach i Orzeszu** nie udzielono odpowiedzi, a w przysłanym piśmie załączono załącznik wniosku na formularzu udostępnianym przez urząd (patrz: str. 17).

6. Urząd w **Gilowicach** nie udzielił odpowiedzi domagającej wskazania podstawy prawnej danej informacji oraz poinformowania, do jakich celów będą one przez wnioskodawcę wykorzystywane (patrz: str. 17).
7. Urząd Gminy w **Mstowie** poinformował w odpowiedzi na pismo, że, zgodnie z procedurami, we wniosku o udostępnienie informacji publicznej powinno znaleźć się wyjaśnienie do czego te informacje mają służyć (patrz: str. 18).
8. Burmistrz **Pszczyny**, zamiast odpowiedzi na pytanie, poinformował, który wydział i jednostka organizacyjna jest w posiadaniu danych informacji (patrz: str. 18).
9. Urząd Gminy w **Łemieniu** poprosił o wskazanie podstawy prawnej, w oparciu o którą wnioskodawca domaga się udzielenia informacji, a także o wskazanie sposobu i celu wykorzystania uzyskanych informacji (patrz: str. 18).
10. Spośród 124 urzędów, które przysłały odpowiedzi na pytania, 76 (61%) udzieliło informacji w ustawowym terminie 14 dni, a 48 (39%) po przekroczeniu tego terminu (patrz: str. 19).
11. Najdłużej z odpowiedzi zwlekał urząd w **Koszcinie** (odpowiedź została wysłana po 66 dniach), a kolejnymi gminami w tym zestawieniu są: **Rudnik** (63 dni), **Kruszyna** (59), **Mysłowice** (54), **Kobiór i Rajcza** (po 48) (patrz: str. 19).

Udzielanie informacji publicznej za pomocą poczty elektronicznej

1. Na 167 badanych gmin 100 (60%) odpowiedziało na pytania wysłane za pomocą poczty elektronicznej, 63 (38%) nie udzieliło informacji, a w czterech przypadkach, pomimo wysyłania e-maila na adres podany w BIP, do nadawcy przychodziła informacja, a podany adres poczty elektronicznej nie istnieje (patrz: str. 20).
2. W całej kategorii można było uzyskać w sumie 9 pkt. średnia dla wszystkich 167 urzędów wyniosła 5,08 pkt (patrz: str. 20).
3. Najłatwiej można było uzyskać odpowiedź na pytanie w miastach na prawach powiatu (średnia 6,73 pkt). Gminy miejskie i miejsko-wiejskie uzyskały średnio 4,88 pkt, a gminy wiejskie 4,86 pkt (patrz: str. 20).

4. Spośród 100 urzędów, które przysłały odpowiedzi na pytania, 98 udzieliło informacji w czasie ustawowych 14 dni, a 2 po przekroczeniu tego terminu (patrz: str. 21).

5. Z wszystkich gmin, do których wysłano pytania w wersji elektronicznej, w sześciu przypadkach urzędy odesłały e-mail, w którym zadane były niezgodne z prawem pytania o interes prawny lub faktyczny (patrz: str. 21).

Udzielanie informacji publicznej przez telefon

1. Na 167 monitorowanych gmin 144 (86%) udzieliło informacji publicznej przez telefon, a 23 (14%) nie odpowiedziało na zadane pytanie (patrz: str. 24).

2. W 47 urzędach (28%) nie zadano żadnego pytania o interes prawny lub faktyczny, w pozostałych gminach zadano od 1 do 2 pytań niezgodnych z prawem (66 urzędów – 40% wszystkich badanych) lub więcej (54 urzędy – 32% monitorowanych) (patrz: str. 27).

3. Najwięcej pytań do osoby dzwoniący – 8 – zadano w **Zabrzu** (w rezultacie nie udzielono danej informacji). Po 7 pytań zadano w **Mierzvicach i Rudzie I skiej**, po 6 w **Skoczowie i Lemieniu**, a 5 w **Katowicach** (tu także nie udzielono informacji) (patrz: str. 27).

4. Z największą ilością urzędników telefonujący wolontariusz rozmawiał w **Katowicach**, gdzie dopiero 7 osoba odmówiła udzielenia odpowiedzi na pytanie. W **Dobrowie Górniczej, Opatowie, Poczesnej, Rudzie I skiej i Zabrzu** osoba dzwoniąca zanim otrzymała bądź nie uzyskała informacji, rozmawiała z 5 urzędnikami (patrz: str. 27).

Akty prawa lokalnego regulujące dostęp do informacji publicznej

1. Najczęściej nieprawidłowo występuje w prawie lokalnym regulującym dostęp do informacji publicznych jest ograniczanie formy dostępu do informacji. Ze 167 urzędów poddanych badaniu zapisy ograniczające formy dostępu do informacji znaleziono w 130 (78%) (patrz: str. 30).

2. Cz sto spotykan nieprawidłowo ci były formularze wniosków o dost pnie informacji znajduj ce si w Biuletynach Informacji Publicznej monitorowanych gmin, które zawierały pozycje dotycz ce szczegółowych danych osobowych i innych informacji o wnioskodawcy (patrz: str. 31).
3. 36 gmin (21%) ma w lokalnej procedurze zapisany wymóg uzyskania zgody urz dnika na dost pnie informacji publicznej (patrz: str. 32).
4. 19 urz dów (11%) przewiduje w przepisach prawa miejscowego pobieranie opłat za dost pnie informacji publicznej (patrz: str. 32).
5. W 7 urz dach znajduj si zapisy dotycz ce wymogu składania wniosku o informacj publiczn na specjalnym formularzu opracowanym i dost pnionym przez urz d (patrz: str. 33).
6. W 8 jednostkach regulacje prawne przyj te przez organy gminy odsyłaj do przepisów KPA w przypadkach innych, ni przewidziane w art. 16 ustawy o dost pie do informacji publicznej (patrz: str. 33).
7. 6 urz dów w przepisach prawa miejscowego wskazuje na niewła ciwy tryb odwoławczy w przypadku odmowy dost pnienia informacji publicznej (patrz: str. 33).
8. W **D browie Górniczej** zapisano, e informacje publiczne dost pniane maj by dopiero po 7 dniach od daty ich zatwierdzenia (patrz: str. 34).
9. W **Kłobucku** ograniczono zakres przedmiotowy prawa do informacji i uznano, e informacjami publicznymi s jedynie protokoły i rozstrzygni cia rady miejskiej i jej komisji oraz zarz dzenia burmistrza (patrz: str. 34).
10. W Statucie Gminy **Pawonków** napisane jest, e informacje publiczne powinny by dost pniane nie pó niej ni w ci gu 30 dni od zgłoszenia wniosku (patrz: str. 35).
11. We **Wr czycy Wielkiej** i w **Koszarawie** prawo do uzyskania informacji publicznej przyznano tylko mieszka com tych gmin (patrz: str. 35).

10. Propozycje rozwi za

Po przeanalizowaniu wyników całego monitoringu nasuwaj si dwie ogólne propozycje rozwi za , adresowane do wszystkich zbadanych urz dów. Je li zostan wprowadzone, pozwol unikn nieprawidlowo ci, jakie stwierdzono podczas monitoringu, takich jak np. przedlu aj cy si czas oczekiwania na odpowied , niech do udzielania odpowiedzi bez zastosowania formy pisemnej, udzielanie informacji niepełnych czy zadawanie pyta o interes prawny lub faktyczny.

1. Badane gminy powinny przeprowadzi szkolenia z dost pu do informacji publicznej dla wszystkich urz dników, podczas których zapoznaj si oni punkt po punkcie z ustaw o dost pie do informacji publicznej oraz z bogatym orzecnictwem s dów administracyjnych dotycz cym tej problematyki.

2. Urz dy powinny dokona przegl du aktów prawa lokalnego (statutów i zarz dze) pod k tem regulacji dotycz cych dost pu do informacji publicznych i usun z nich wszystkie zapisy niezgodne z ustaw o dost pie do informacji publicznej.

11. Zał czniki

Załącznik 1 Podstawa prawna

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 61

1. Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalno ci organów władzy publicznej oraz osób pełni cych funkcje publiczne. Prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalno ci organów samorz du gospodarczego i zawodowego a tak e innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonuj one zadania władzy publicznej i gospodaruj mieniem komunalnym lub maj tkiem Skarbu Pa stwa.

2. Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dost p do dokumentów oraz wst p na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodz cych z powszechnych wyborów, z mo liwo ci rejestracji d wi ku lub obrazu.

3. Ograniczenie prawa, o którym mowa w ust. 1 i 2, może nastąpić wyłącznie ze względu na określone w ustawach ochronę wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych oraz ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa.

4. Tryb udzielania informacji, o których mowa w ust. 1 i 2, określają ustawy, a w odniesieniu do Sejmu i Senatu ich regulaminy.

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej

Rozdział 1 Przepisy ogólne

Art. 1.1. Każda informacja o sprawach publicznych stanowi informację publiczną w rozumieniu ustawy i podlega udostępnieniu na zasadach i w trybie określonych w niniejszej ustawie.

2. Przepisy ustawy nie naruszają przepisów innych ustaw określających odmienne zasady i tryb dostępu do informacji będących informacjami publicznymi.

Art. 2.1. Każdemu przysługuje, z zastrzeżeniem art. 5, prawo dostępu do informacji publicznej, zwane dalej „prawem do informacji publicznej”.

2. Od osoby wykonującej prawo do informacji publicznej nie wolno żądać wykazania interesu prawnego lub faktycznego.

Art. 3. 1. Prawo do informacji publicznej obejmuje uprawnienia do:

1) uzyskania informacji publicznej, w tym uzyskania informacji przetworzonej w takim zakresie, w jakim jest to szczególnie istotne dla interesu publicznego,

2) względu do dokumentów urzędowych,

3) dostępu do posiedzeń kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów.

2. Prawo do informacji publicznej obejmuje uprawnienie do niezwłocznego uzyskania informacji publicznej zawierającej aktualną wiedzę o sprawach publicznych.

Art. 4. 1. Obowiązane do udostępniania informacji publicznej są władze publiczne oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne (...).

2. Obowiązane do udostępniania informacji publicznej są związki zawodowe i ich organizacje oraz partie polityczne.

3. Obowiązane do udostępniania informacji publicznej są podmioty, o których mowa w ust. 1 i 2, będące w posiadaniu takich informacji.

Art. 5. 1. Prawo do informacji publicznej podlega ograniczeniu w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych oraz o ochronie innych tajemnic ustawowo chronionych.

2. Prawo do informacji publicznej podlega ograniczeniu ze względu na prywatność osoby fizycznej lub tajemnic przedsiębiorcy. Ograniczenie to nie dotyczy informacji o osobach pełniących funkcje publiczne, mających związek z pełnieniem tych funkcji, w tym o warunkach powierzenia i wykonywania funkcji, oraz przypadku, gdy osoba fizyczna lub przedsiębiorca rezygnuje z przysługującego im prawa.

3. Nie można, z zastrzeżeniem ust. 1 i 2, ograniczać dostępu do informacji o sprawach rozstrzyganych w postępowaniu przed organami państwa, w szczególności w postępowaniu administracyjnym, karnym lub cywilnym, ze względu na ochronę interesu strony, jeżeli postępowanie dotyczy władz publicznych lub innych podmiotów wykonujących zadania publiczne albo osób pełniących funkcje publiczne – w zakresie tych zadań lub funkcji.

4. Ograniczenia dostępu do informacji w sprawach, o których mowa w ust. 3, nie naruszają prawa do informacji o organizacji i pracy organów prowadzących postępowania, w szczególności o czasie, trybie i miejscu oraz kolejności rozpatrywania spraw.

Rozdział 2 Dostęp do informacji publicznej

Art. 6. 1. Udostępnieniu podlega informacja publiczna, w szczególności ci o:

1) polityce wewnętrznej i zagranicznej, w tym o:

a) zamierzeniach działania władzy ustawodawczej oraz wykonawczej,

b) projektowaniu aktów normatywnych,

c) programach w zakresie realizacji zadań publicznych, sposobie ich realizacji, wykonywaniu i skutkach realizacji tych zadań,

2) podmiotach, o których mowa w art. 4 ust. 1, w tym o:

a) statusie prawnym lub formie prawnej,

b) organizacji,

c) przedmiocie działalności i kompetencjach,

d) organach i osobach sprawujących w nich funkcje i ich kompetencjach,

e) strukturze własnościowej podmiotów, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 3-5,

f) majątku, którym dysponują,

- 3) zasadach funkcjonowania podmiotów, o których mowa w art. 4 ust. 1, w tym o:
- a) trybie działania władz publicznych i ich jednostek organizacyjnych,
  - b) trybie działania państwowych osób prawnych i osób prawnych samorządu terytorialnego w zakresie wykonywania zadań publicznych i ich działalności w ramach gospodarki budżetowej i pozabudżetowej,
  - c) sposobach stanowienia aktów publicznoprawnych,
  - d) sposobach przyjmowania i załatwiania spraw,
  - e) stanie przyjmowanych spraw, kolejności ich załatwiania lub rozstrzygania,
  - f) prowadzonych rejestrach, ewidencjach i archiwach oraz o sposobach i zasadach udostępniania danych w nich zawartych,
- 4) danych publicznych, w tym:
- a) treści i postaci dokumentów urzędowych, w szczególności:
    - treści aktów administracyjnych i innych rozstrzygnięć,
    - dokumentacja przebiegu i efektów kontroli oraz wystąpienia, stanowiska, wnioski i opinie podmiotów ją przeprowadzających,
  - b) stanowiska w sprawach publicznych zajęte przez organy władzy publicznej i przez funkcjonariuszy publicznych w rozumieniu przepisów Kodeksu karnego,
  - c) treści innych wystąpień i ocen dokonywanych przez organy władzy publicznej,
  - d) informacja o stanie państwa, samorządów i ich jednostek organizacyjnych,
- 5) majątku publicznego, w tym o:
- a) majątku Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych,
  - b) innych prawach majątkowych przysługujących państwu i jego długach,
  - c) majątku jednostek samorządu terytorialnego oraz samorządów zawodowych i gospodarczych oraz majątku osób prawnych samorządu terytorialnego, a także kas chorych,
  - d) majątku podmiotów, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 5, pochodzącym z zadysponowania majątkiem, o którym mowa w lit. a)-c), oraz pozostałościach z tego majątku i jego obciążeniach,
  - e) dochodach i stratach spółek handlowych, w których podmioty, o których mowa w lit. a)-c), mają pozycję dominującą w rozumieniu przepisów Kodeksu spółek handlowych, oraz dysponowaniu tymi dochodami i sposobie pokrywania strat,

f) długu publicznym,

g) pomocy publicznej,

h) ciarach publicznych

2. Dokumentem urzędowym w rozumieniu ustawy jest treść oświadczenia woli lub wiedzy, utrwalona i podpisana w dowolnej formie przez funkcjonariusza publicznego w rozumieniu przepisów Kodeksu karnego, w ramach jego kompetencji, skierowana do innego podmiotu lub złożona do akt sprawy.

Art. 7. 1. Udostępnianie informacji publicznych następuje w drodze:

1) ogłaszania informacji publicznych, w tym dokumentów urzędowych, w Biuletynie Informacji Publicznej, o którym mowa w art. 8,

2) udostępniania, o którym mowa w art. 10 i 11,

3) wstępu na posiedzenia organów, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 3, i udostępniania materiałów, w tym audiowizualnych i teleinformatycznych, dokumentujących te posiedzenia.

2. Dostęp do informacji publicznej jest bezpłatny, z zastrzeżeniem art. 15. (...)

Art. 10. 1. Informacja publiczna, która nie została udostępniona w Biuletynie Informacji Publicznej, jest udostępniana na wniosek.

2. Informacja publiczna, która może być niezwłocznie udostępniona, jest udostępniana w formie ustnej lub pisemnej bez pisemnego wniosku.

Art. 11. Informacja publiczna może być udostępniana:

1) w drodze wyłożenia lub wywieszenia w miejscach ogólnie dostępnych,

2) przez zainstalowane w miejscach, o których mowa w pkt 1, urządzenia umożliwiającej zapoznanie się z informacją.

Art. 12. 1. Informacje publiczne udostępniane w sposób, o którym mowa w art. 10 i 11, są oznaczane danymi określającymi podmiot udostępniający informację, danymi określającymi tę osobę, która wytworzyła informację lub odpowiada za treść informacji, danymi określającymi tę osobę, która udostępniła informację, oraz datę udostępnienia.

2. Podmiot udostępniający informację publiczną jest obowiązany zapewnić możliwość:

1) kopiowania informacji publicznej albo jej wydruk lub

2) przesłania informacji publicznej albo przeniesienia jej na odpowiedni, powszechnie stosowany nośnik informacji.

Art. 13. 1. Udostępnianie informacji publicznej na wniosek następuje bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku, z zastrzeżeniem ust. 2 i art. 15 ust. 2.

2. Jeżeli informacja publiczna nie może być udostępniona w terminie określonym w ust. 1, podmiot obowiązany do jej udostępnienia powiadamia w tym terminie o powodach opóźnienia oraz o terminie, w jakim udostępni informację, nie dłuższym jednak niż 2 miesiące od dnia złożenia wniosku.

Art. 14. 1. Udostępnianie informacji publicznej na wniosek następuje w sposób i w formie zgodnych z wnioskiem, chyba że środki techniczne, którymi dysponuje podmiot obowiązany do udostępnienia, nie umożliwiają udostępnienia informacji w sposób i w formie określonych we wniosku.

2. Jeżeli informacja publiczna nie może być udostępniona w sposób lub w formie określonych we wniosku, podmiot obowiązany do udostępnienia powiadamia pisemnie wnioskodawcę o przyczynach braku możliwości udostępnienia informacji zgodnie z wnioskiem i wskazuje, w jaki sposób lub w jakiej formie informacja może być udostępniona niezwłocznie. W takim przypadku, jeżeli w terminie 14 dni od powiadomienia wnioskodawca nie zgłosi wniosku o udostępnienie informacji w sposób lub w formie wskazanych w powiadomieniu, postępowanie o udostępnienie informacji umarza się.

Art. 15. 1. Jeżeli w wyniku udostępnienia informacji publicznej na wniosek, o którym mowa w art. 10 ust. 1, podmiot obowiązany do udostępnienia ma ponieść dodatkowe koszty związane ze wskazanym we wniosku sposobem udostępnienia lub konieczności przekształcenia informacji w formę wskazaną we wniosku, podmiot ten może pobrać od wnioskodawcy opłat w wysokości odpowiadającej tym kosztom.

2. Podmiot, o którym mowa w ust. 1, w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku, powiadamia wnioskodawcę o wysokości opłaty. Udostępnienie informacji zgodnie z wnioskiem następuje po upływie 14 dni od dnia powiadomienia wnioskodawcy, chyba że wnioskodawca dokona w tym terminie zmiany wniosku w zakresie sposobu lub formy udostępnienia informacji albo wycofa wniosek.

Art. 16. 1. Odmowa udostępnienia informacji publicznej oraz umorzenie postępowania o udostępnienie informacji w przypadku określonym w art. 14 ust. 2 przez organ władzy publicznej następuje w drodze decyzji.

2. Do decyzji, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, z tym że:

1) odwołanie od decyzji rozpoznaje się w terminie 14 dni,

2) uzasadnienie decyzji o odmowie udostępnienia informacji zawiera także imiona, nazwiska i funkcje

osób, które zajęły stanowisko w toku postępowania o udostępnienie informacji, oraz oznaczenie podmiotów, ze względu na których dobra, o których mowa w art. 5 ust. 2, wydano decyzję o odmowie udostępnienia informacji.

Art. 17. 1. Do rozstrzygnięć podmiotów obowiązanych do udostępnienia informacji, niebędących organami władzy publicznej, o odmowie udostępnienia informacji oraz o umorzeniu postępowania o udostępnienie informacji przepisy art. 16 stosuje się odpowiednio.

2. Wnioskodawca może wystąpić do podmiotu, o którym mowa w ust. 1, o ponowne rozpatrzenie sprawy. Do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące odwołania.

Art. 18. 1. Posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów są jawne i dostępne.

2. Posiedzenia kolegialnych organów pomocniczych organów, o których mowa w ust. 1, są jawne i dostępne, o ile stanowi tak przepisy ustaw albo akty wydane na ich podstawie lub gdy organ pomocniczy tak postanowi.

3. Organy, o których mowa w ust. 1 i 2, są obowiązane zapewnić lokalowe lub techniczne środki umożliwiające wykonywanie prawa, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 3. W miarę potrzeby zapewnia się transmisję audiowizualną lub teleinformatyczną z posiedzeń organów, o których mowa w ust. 1.

4. Ograniczenie dostępu do posiedzeń organów, o których mowa w ust. 1 i 2, z przyczyn lokalowych lub technicznych nie może prowadzić do nieuzasadnionego zapewnienia dostępu tylko wybranym podmiotom.

Art. 19. Organy, o których mowa w art. 18 ust. 1 i 2, sporządzają i udostępniają protokoły lub stenogramy swoich obrad, chyba że sporządzą i udostępniają materiały audiowizualne lub teleinformatyczne rejestrujące w pełni te obrady.

Art. 20. Przepisy art. 18 i 19 stosuje się odpowiednio do pochodzących z powszechnych wyborów kolegialnych organów jednostek pomocniczych jednostek samorządu terytorialnego i ich kolegialnych organów pomocniczych.

Art. 21. Do skarg rozpatrywanych w postępowaniu o udostępnienie informacji publicznej stosuje się, z zastrzeżeniem przypadku, o którym mowa w art. 22, przepisy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym [Z dniem 1 stycznia 2004 r. wyrazy „o Naczelnym Sądzie Administracyjnym” zastępuje się wyrazami "ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270)"], z tym że:

1) przekazanie akt i odpowiedzi na skargę następuje w terminie 15 dni od dnia otrzymania skargi,

2) skargę rozpatruje się w terminie 30 dni od dnia otrzymania akt wraz z odpowiedzią na skargę.

Art. 22. 1. Podmiotowi, któremu odmówiono prawa dostępu do informacji publicznej ze względu na wyłączenie jej jawności z powołaniem się na ochronę danych osobowych, prawo do prywatności oraz tajemnicę inną państwową, służbową, skarbową lub statystyczną, przysługuje prawo wniesienia powództwa do sądu powszechnego o udostępnienie takiej informacji.

2. Podmiot, którego dotyczy wyłączenie informacji publicznej, ma interes prawny w przystąpieniu w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej.

3. Sądem właściwym do orzekania w sprawach, o których mowa w ust. 1, jest sąd rejonowy właściwy ze względu na siedzibę podmiotu, który odmówił udostępnienia informacji publicznej.

Art. 23. Kto, wbrew celowi na nim obowiązkowi, nie udostępni informacji publicznej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Załącznik 2 Spis wykresów

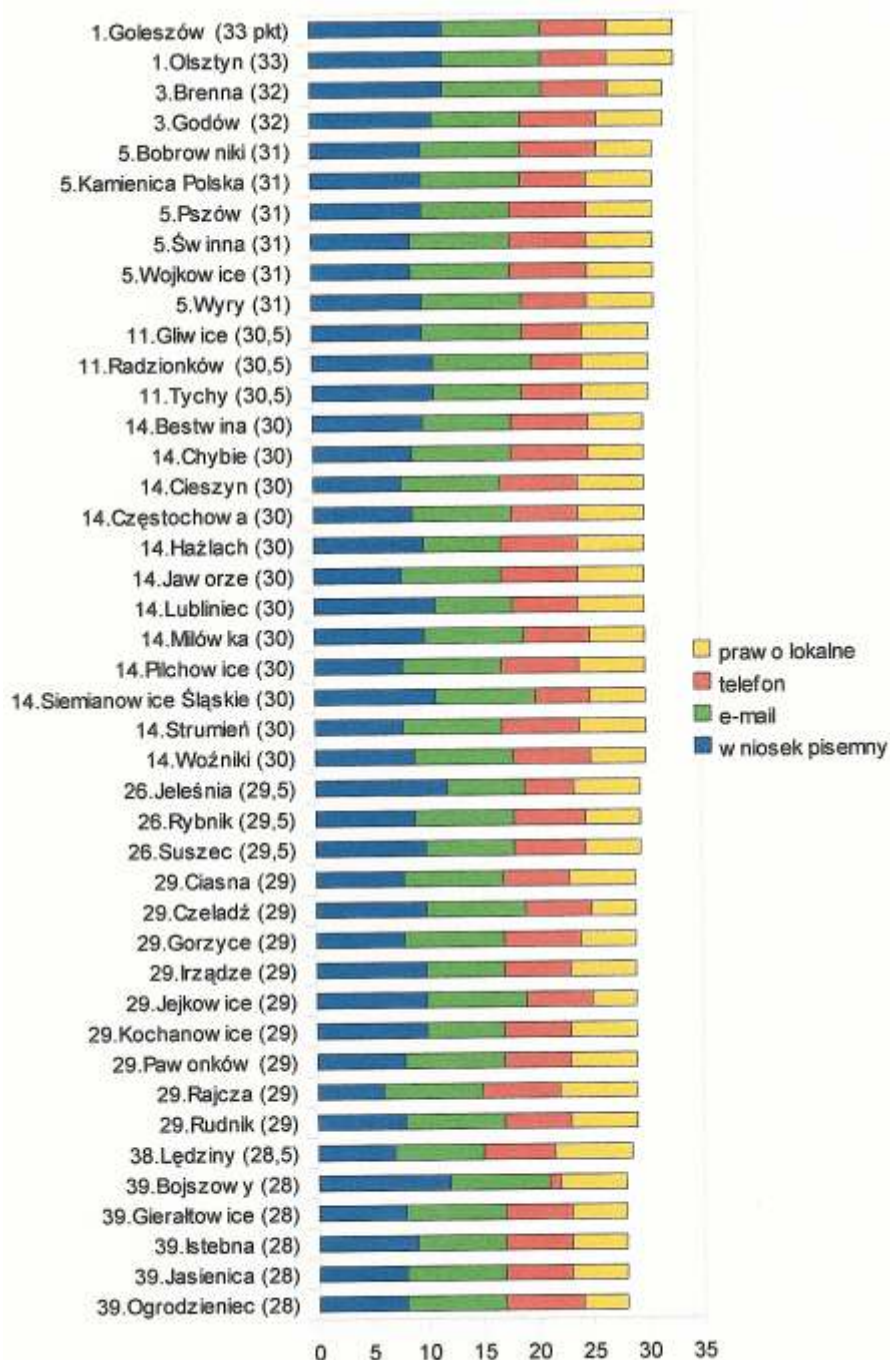
1. Indeks przejrzystości gmin woj. łódzkiego. Pierwsze 25 urzędów

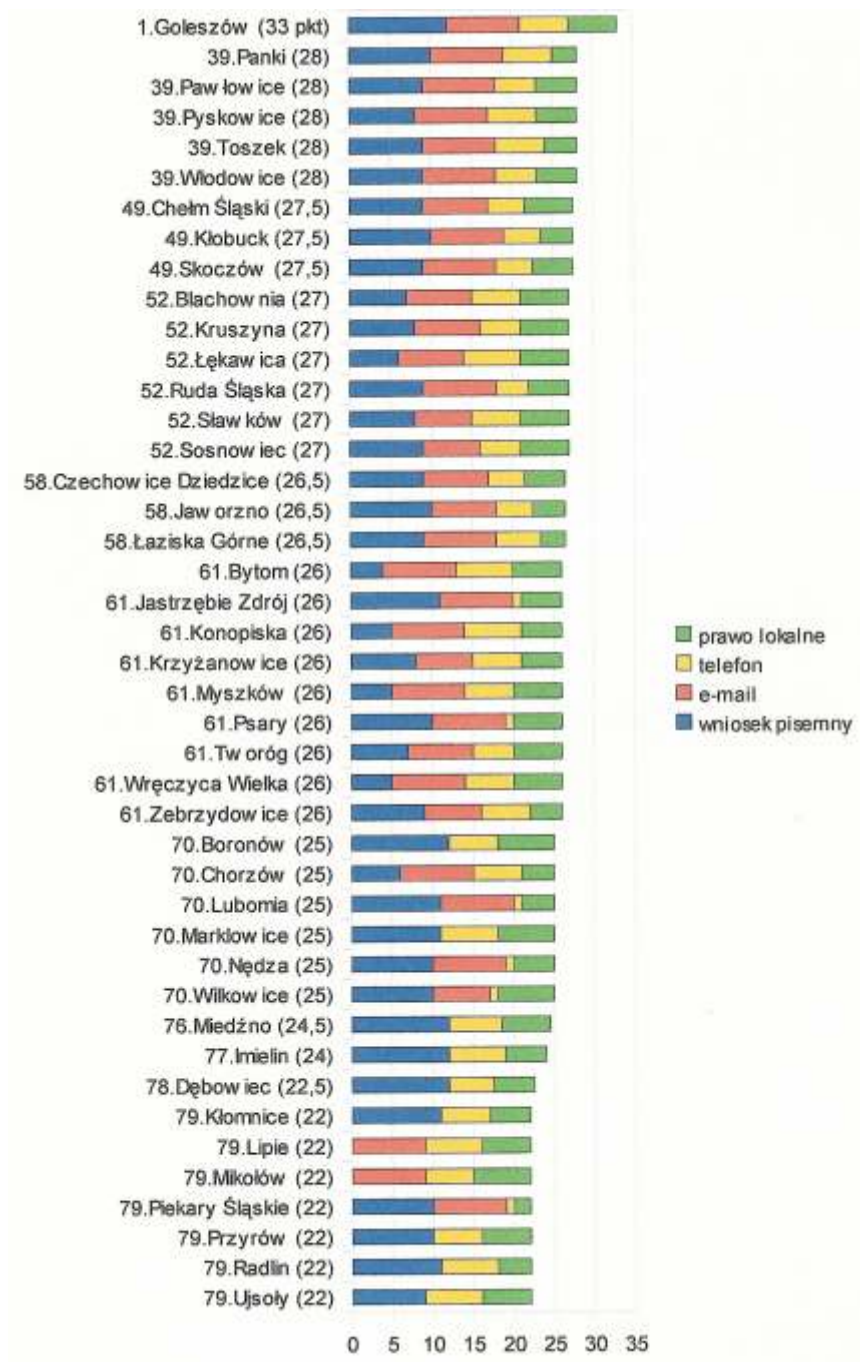
2. Indeks przejrzystości gmin woj. łódzkiego. Ostatnie 30 urzędów

3. Akty prawa miejscowego. Czynniki występowania regulacji niezgodnych z przepisami ustawy o dostępie do informacji publicznej.

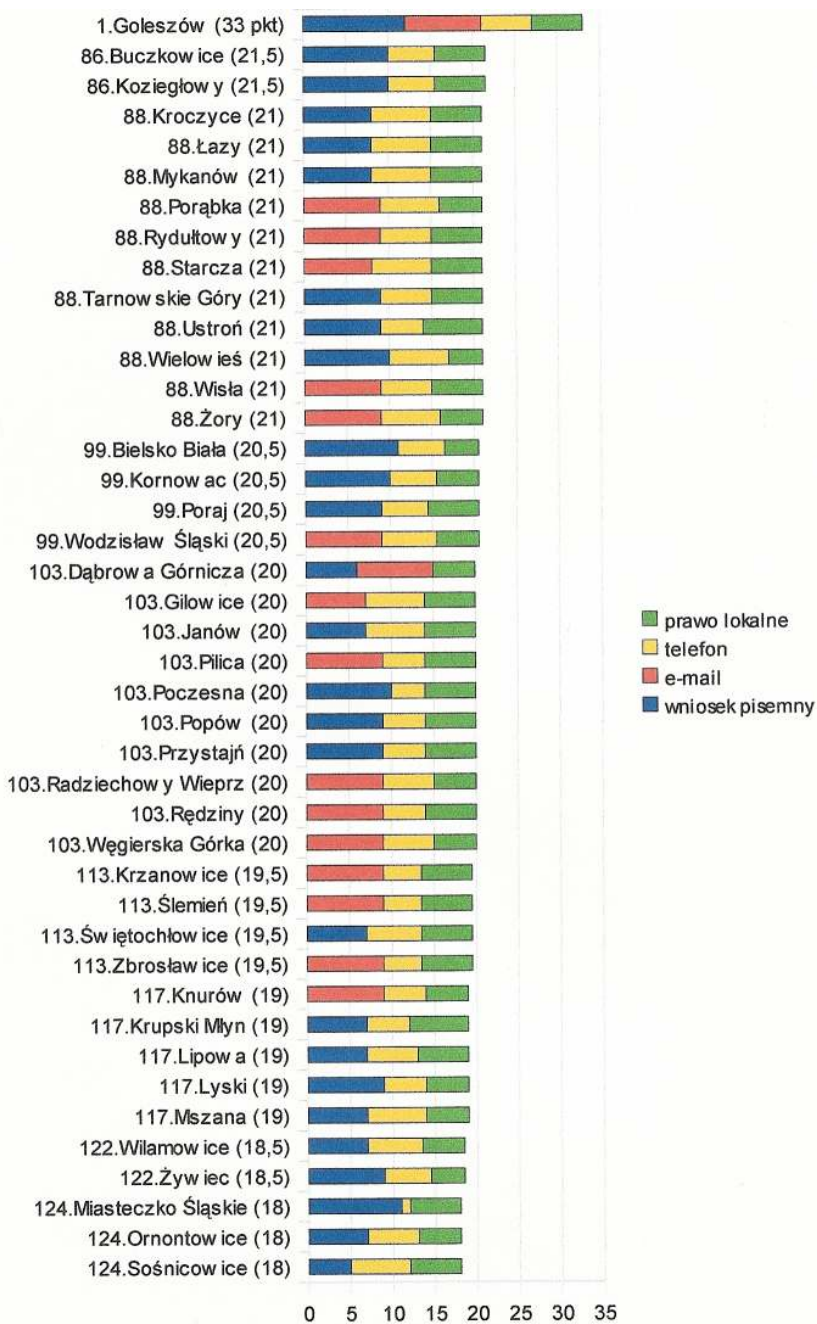
4. Indeks przejrzystości gmin województwa łódzkiego

Załącznik 3 Indeks przejrzystości gmin woj. łódzkiego

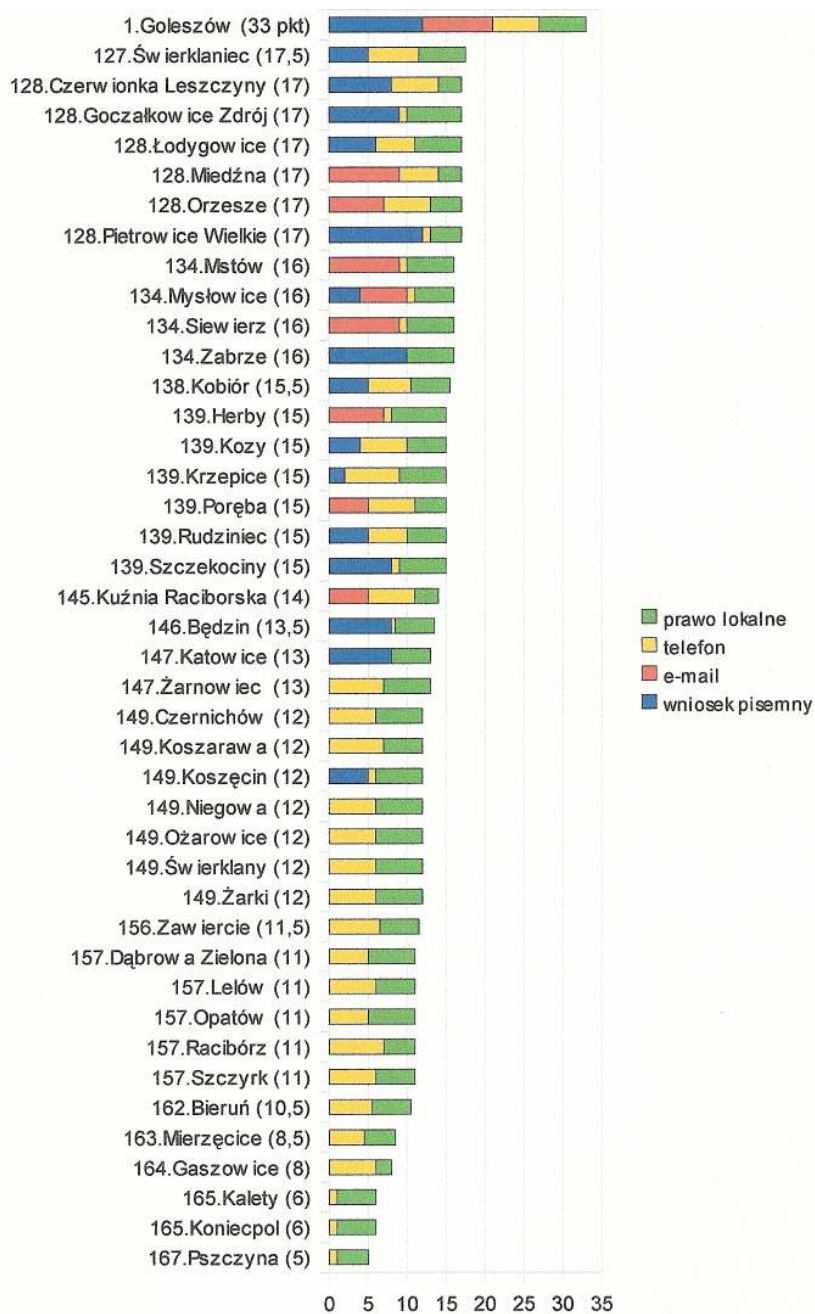

Wykres 4: Indeks przejrzystości gmin województwa śląskiego (2/4)

Wykres 4: Indeks przejrzystości gmin województwa Lubelskiego (3/4)

Wykres 4: Indeks przejrzystości gmin województwa łódzkiego (4/4)

**Załącznik 4 Przykład wniosku o informację publiczną wysłanego do
monitorowania urzędów**

Burmistrz .....

.....

.....

Zwracam się z prośbą o przysłanie następujących informacji:

1. Jaka jest liczba mieszkań stanowiących własność gminy – według stanu na koniec 2007 roku?
2. Jaka jest powierzchnia użytkowa tych mieszkań (w metrach kwadratowych) – według stanu na koniec 2007 roku?
3. Jaka jest liczba mieszkań socjalnych w gminie – według stanu na koniec 2007 roku?
4. Jaka jest powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych (w metrach kwadratowych) – według stanu na koniec 2007 roku?
5. Jaka jest łączna liczba osób zatrudnionych przez urząd miejski (nie licząc jednostek organizacyjnych)?
6. Ile wyniosły łączne wydatki z budżetu gminy na utrzymanie urzędu miejskiego (urzędu gminy) w 2004, 2005, 2006 i 2007 roku (w złotych) z wyszczególnieniem kosztów osobowych?
7. Jaka jest miesięczna pensja burmistrza miasta i jego zastępców?

Z wyrazami szacunku,

Jan Ciekawski

Załącznik 5

Urzędy, które nie odpowiedziały na wniosek pisemny

1. Czernichów	17. Pilica
2. Dąbrowa Zielona	18. Poręba
3. Gąsowice	19. Poręba
4. Herby	20. Racibórz
5. Kalety	21. Radziechowy Więprz
6. Koniecpol	22. Rydziny
7. Koszarawa	23. Rydułtowy
8. Krzanowice	24. Siewierz
9. Kuznia Raciborska	25. Starcza
10. Lelów	26. Szczyrk
11. Lipie	27. Węgierska Górka
12. Miedźna	28. Wiśla
13. Mikołów	29. Wodzisław Śląski
14. Niegowa	30. Zbrosławice
15. Opatów	31. Żarki
16. Opatów	32. Żarnowiec

Załącznik 6

Gminy, które najdłużej zwlekały z odpowiedzią na wniosek pisemny

1. Koszęcin – 66 dni	16. Jasienica – 30 dni
2. Rudnik – 63 dni	17. Strumień – 30 dni
3. Kruszyna – 59 dni	18. Łodygowice – 29 dni
4. Mysłowice – 54 dni	19. Pilchowice – 29 dni
5. Kobiór – 48 dni	20. Wierklaniec – 29 dni
6. Rajcza – 48 dni	21. Chorzów – 27 dni
7. Będzin – 39 dni	22. Łąka – 27 dni
8. Ogrodzieniec – 35 dni	23. Gorzyce – 26 dni
9. Sosnowice – 34 dni	24. Ciasna – 24 dni
10. Mszana – 32 dni	25. Szczekociny – 24 dni
11. Cieszyn – 31 dni	26. Mykanów – 23 dni
12. Jaworze – 31 dni	27. Myszków – 23 dni
13. Krzepice – 31 dni	28. Czerwionka - Leszczyny – 22 dni
14. Wrząca Wielka – 31 dni	
15. Blachownia – 30 dni	

Załącznik 7

Gminy, które nie udzieliły informacji publicznej przez telefon

1. Będzin	13. Mstów
2. Bojszowy	14. Mysłowice
3. Dąbrowa Górnicza	15. Nędza
4. Goczałkowice Zdrój	16. Piekary Śląskie
5. Herby	17. Pietrowice Wielkie
6. Jastrzębie Zdrój	18. Psary
7. Kalety	19. Pszczyna
8. Katowice	20. Szczekociny
9. Koniecpol	21. Siewierz
10. Koszęcin	22. Wilkowice
11. Lubomia	23. Zabrze
12. Miasteczko Śląskie	

Załącznik 8

Gminy, które przewidziały w prawie lokalnym pobieranie opłat za udostępnienie informacji publicznej

1. Będzin
2. Chorzów
3. Czeladź
4. Czerwionka-Leszczyny
5. Dąbrowa
6. Istebna
7. Jastrzębie-Zdrój
8. Jaworzno
9. Katowice
10. Kłobuck
11. Koszarawa
12. Łaziska Górne
13. Ogrodzieniec
14. Panki
15. Piekary Śląskie
16. Pietrowice Wielkie
17. Siewierz
18. Woźniki
19. Żarnowiec